

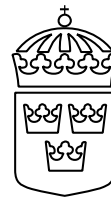
Regeringens skrivelse 2017/18:146

Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030

Regeringens skrivelse

2017/18:146

Politiken för global utveckling i genomförandet
av Agenda 2030

Skr.
2017/18:146

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Linköping den 15 mars 2018

Stefan Löfven

Isabella Lövin
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen exempel på sitt arbete med politiken för global utveckling (PGU) under åren 2016 – 2017 inom ramen för Agenda 2030 och de globala målen. De 17 målen och 169 delmålen är universella och odelbara och integrerar de tre dimensionerna av hållbar utveckling, den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

En mer fördjupad redovisning görs i skrivelsen av några områden där regeringen har uttalat en särskild ambition under tidsperioden. Inom dessa tematiska områden redovisar regeringen också potentiella mål- och intressekonflikter och hur potential för bättre samstämmighet kan utnyttjas. Dessa områden är:

- feministisk utrikespolitik
- hållbart företagande
- hållbar konsumtion och produktion
- klimat och hav
- kapital- och skatteflykt

Avslutningsvis konstaterar regeringen att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 både nationellt och internationellt och att PGU fortsatt ska vara ett centralt verktyg i genomförandet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Politikens utformning.....	5
3	Redovisning av regeringens arbete med tematiska PGU-områden 2016–2017 kopplat till de globala målen	11
3.1	Ingen fattigdom	12
3.1.1	Exempel på PGU-område: Sociala trygghetssystem	12
3.2	Ingen hunger.....	14
3.2.1	Exempel på PGU-område: Tryggad livsmedelsförsörjning	14
3.3	Hälsa och välbefinnande	16
3.3.1	Exempel på PGU-område: Antibiotikaresistens	16
3.4	God utbildning för alla	17
3.4.1	Exempel på PGU-område: Utbildning för hållbar utveckling	18
3.5	Jämställdhet.....	19
3.5.1	Exempel på PGU-område: En feministisk utrikespolitik.....	19
3.5.2	Mål- och intressekonflikt: Bakslag i det globala arbetet med jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter kräver en samstämmig politik	22
3.6	Rent vatten och sanitet	24
3.6.1	Exempel på PGU-område: Hållbar förvaltning och säker tillgång till vatten och sanitet.....	24
3.7	Hållbar energi för alla.....	26
3.7.1	Exempel på PGU-område: Hållbara och inkluderande energisystem	26
3.8	Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	28
3.8.1	Exempel på PGU-område: Internationella arbetsmarknadsfrågor och Global Deal	28
3.9	Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	31
3.9.1	Exempel på PGU-område: Hållbart företagande	31
3.9.2	Mål- och intressekonflikt: Företagande på svåra marknader	34
3.10	Minskad ojämlikhet.....	35
3.10.1	Exempel på PGU-område: Flyktingströmmar, migration och utveckling	36
3.11	Hållbara städer och samhällen.....	38
3.11.1	Exempel på PGU-område: Hållbar stadsutveckling	38
3.12	Hållbar konsumtion och produktion.....	41

3.12.1	Exempel på PGU-område: Hållbar konsumtion och produktion	41
3.12.2	Mål- och intressekonflikt: privat konsumtion och hållbar global utveckling	44
3.13	Bekämpa klimatförändringen	46
3.13.1	Exempel på PGU-område: Klimat och utveckling	46
3.14	Hav och marina resurser	48
3.14.1	Exempel på PGU-område: Hållbara hav	48
3.14.2	Mål- och intressekonflikt: Klimat och hav	50
3.15	Ekosystem och biologisk mångfald	52
3.15.1	Exempel på PGU-område: Samarbete inom den internationella naturvårdsunionen IUCN.....	52
3.16	Fredliga och inkluderande samhällen	55
3.16.1	Exempel på PGU-område: Säkerhet och utveckling	55
3.17	Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap	61
3.17.1	Exempel på PGU-område: Kapital- och skatteflykt	61
3.17.2	Mål- och intressekonflikter i arbetet med kapital- och skatteflykt	64
4	Slutsatser	65
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018.....	66

1 Inledning

Sverige befinner sig drygt två och ett halvt år in i genomförandet av Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling som antogs vid FN-toppmötet i New York i september 2015. Sverige ser Agenda 2030 och de globala målen, det rättsligt bindande klimatavtalet som slöts i Paris i december 2015, slutdokumentet från konferensen om utvecklingsfinansiering, Addis Ababa Action Agenda i juli 2015 och Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030 som sammanhängande delar av det globala ramverket för hållbar utveckling. De 17 globala målen och 169 delmålen är universella och odelbara och integrerar de tre dimensionerna av hållbar utveckling, den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

De globala målen för hållbar utveckling enligt FN-toppmötet är:

Mål 1: Ingen fattigdom

Mål 2: Ingen hunger

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Mål 4: God utbildning för alla

Mål 5: Jämställdhet

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Mål 7: Hållbar energi för alla

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Mål 13: Bekämpa klimatförändringen

Mål 14: Hav och marina resurser

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Det är regeringens ambition att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 både nationellt och internationellt. Sverige ska vara en aktiv och konstruktiv partner i det gemensamma internationella arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Det multilaterala arbetet är idag kanske viktigare än någonsin i modern tid.

En utgångspunkt för Sverige är att genomförandet av Agenda 2030 innebär en process av successiv omställning och vidareutveckling av Sveriges samhällsmodell som modern och hållbar välfärdsstat, nationellt och som del av det globala systemet. I den processen ska alla vara med, och ingen lämnas utanför. Grundläggande för arbetet är att det finns ett

brett ägarskap för Agenda 2030 bland alla aktörer i samhället, ett ägarskap och en delaktighet som utvecklas och fördjupas över tid. Det gemensamma engagemanget, byggt på kunskap och insikt, från den lokala till den nationella och globala nivån, är en nödvändig grund.

Regeringen ser Agenda 2030 som ett dynamiskt ramverk som globalt öppnar nya möjligheter för alla samhällen och aktörer, såväl nationellt som internationellt. Det är en agenda för en gemensam och långsiktigt hållbar miljömässig, social och ekonomisk utveckling, i syfte att bekämpa fattigdom och hunger och ojämlikhet inom och mellan länder för att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen. De mänskliga rättigheterna ska säkerställas full respekt, jämställdhet ska uppnås och kvinnors och flickors egenmakt ska främjas. Det långsiktiga skyddet för planeten och dess naturresurser ska garanteras.

Agenda 2030 är en ambitiös agenda men inom många områden har Sverige ännu högre ambitioner. Detta gäller inte minst främjande av demokrati, säkerställandet av de mänskliga rättigheterna och jämställdhet, både som mål och medel för hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga.

Sveriges fokus i det internationella genomförandet av Agenda 2030 inriktas mot en rättvis och hållbar global utveckling. Regeringen för en ambitiös samstämmighetspolitik med detta som mål. Politiken för global utveckling (PGU) fastställdes av riksdagen 2003 och har sedan 2014 tillämpats med ökad kraft genom den nystart av politiken som regeringen har genomfört. PGU är ett centralt verktyg i genomförandet av Agenda 2030. De globala utmaningarna och den universella innebörden av Agenda 2030 gör ett mer samstämmigt agerande mellan politikområden till en viktig förutsättning för genomförandet.

Två perspektiv vägleder Sveriges PGU-arbete. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att det är deras behov, intressen och förutsättningar som ska vara utgångspunkten i arbetet med att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer ska ses som grundläggande för utveckling. Jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för genomförandet av Agenda 2030, i Sverige och i världen.

2 Politikens utformning

Regeringen aviserade en nystart av PGU under hösten 2014. Nystarten gjordes mot bakgrund av att Agenda 2030 förhandlades. Regeringen såg att PGU är ett viktigt verktyg i genomförandet av Agenda 2030 och ville vitalisera politiken. Nystarten tog även intryck av Statskontorets utvärdering av arbetsformerna och styrningen av PGU (rapport 2014:1), där myndigheten konstaterade att det fanns behov av att ytterligare förtydliga politiken, vad som förväntas uppnås av berörda aktörer och vem som ansvarar för detta. Flera av Statskontorets rekommendationer har omhändertagits i och med nystarten av PGU och det pågående genomförandet av Agenda 2030 med PGU som verktyg.

Nystarten av PGU innebar att regeringen formulerade konkreta mål för arbetet och tydliggjorde ansvaret för genomförandet. En interdepartemental arbetsgrupp med PGU-ansvariga på enhetschefsnivå från samtliga departement inrättades under ledning av UD:s utrikesråd för internationellt utvecklingssamarbete. Samtliga departement tog under 2015 fram interna handlingsplaner för hur deras verksamhet bidrar i arbetet med PGU kopplat till de globala målen. Handlingsplanerna anger operationella resultatmål för verksamheten och hur myndigheter kan involveras i arbetet. Ett urval av de mål som sattes upp i PGU-handlingsplanerna till slutet av 2017 redovisades i den förra PGU-skrivelsen och redovisas i denna skrivelse.

Samstämmighetspolitiken i PGU är också direkt kopplad till mål 17 i Agenda 2030. Detta globala mål handlar om att stärka genomförandemedel och det globala partnerskapet för hållbar utveckling där ett av delmålen handlar om att stärka samstämmighet för hållbar utveckling.

Synergier, mål- och intressekonflikter

Samstämmighetspolitiken, som är grunden i PGU, är central för att bidra till uppfyllandet av de globala målen. PGU syftar till att alla politikområden samstämmigt ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta innebär också att målkonflikter behöver synliggöras och bli föremål för medvetna och övervägda val.

De samband som redovisas mellan olika politikområden i denna skrivelse handlar till största delen om att belysa och bättre tillvarata synergier för samstämmighet mellan olika politikområden. Det handlar också om att identifiera och utnyttja möjligheten till ett mer proaktivt förhållningssätt i arbetet med PGU inom olika politikområden. I skrivelsen redovisas också områden där det kan finnas olika mål- och intressekonflikter som begränsar möjligheten att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling, vilket därmed kan begränsa Sveriges bidrag till uppfyllandet av de globala målen.

Sveriges rapportering till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling

Flera viktiga steg har tagits i Sveriges genomförande av Agenda 2030. I juli 2017 redovisade regeringen för första gången till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (High Level Political Forum on Sustainable Development, HLPF) hur Sverige genomför Agenda 2030 i Sverige och internationellt. Rapporten redovisar regeringens preliminära bedömning av hur Sverige år 2017 lever upp till de globala målen och delmålen i agendan. Redovisningen bygger huvudsakligen på en rapport från Statistiska centralbyrån (SCB). På regeringens uppdrag har SCB i samarbete med ett antal andra svenska myndigheter utarbetat en omfattande redovisning som på basis av befintliga data och statistik ger en första preliminär och systematisk bedömning per mål och delmål av hur Sverige för närvarande lever upp till Agenda 2030.

SCB redovisar drygt 120 indikatorer, varav cirka 100 exakt, delvis eller ungefärligt överensstämmer med de globala indikatorerna. Av samtliga globala indikatorer bedömer SCB att 49 indikatorer, det vill säga 20 procent av de globala indikatorerna, är uppfyllda för Sveriges del.

Slutredovisningen av uppdraget redovisades av SCB i oktober 2017. Den innehåller förslag kring en nationell indikatorlista, förslag kring rapporteringsmekanismer och styrning samt förslag till integrerade analyser. SCB konstaterar i rapporten att inte minst mätning och uppföljning är viktigt för att stärka och driva på genomförandet av Agenda 2030. Stora delar av Agenda 2030 berör frågor som sedan tidigare finns på regeringens dagordning som arbetslöshet, arbetsskador, hälsa, minskad ojämlikhet, tillgång till bostad, fossilfri ekonomi och konsumtion med god hushållning av naturresurser i enlighet med miljömålen, välfungerande skola, vård och omsorg, fungerande rättsväsende, medbestämmande och internationellt samarbete. För dessa frågor kan Agenda 2030, och uppföljningen av denna, underlätta för regeringen och andra samhällsaktörer att tydligare se kopplingar och samband mellan olika områden och därmed utforma politiken mer effektivt. Den mer strukturerade uppföljningen inom ramen för Agenda 2030 kan också bli ett viktigt verktyg.

Sveriges frivilliga rapport till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling 2017 visar att det finns flera positiva resultat och styrkor – och ett antal viktiga utmaningar för Sverige i det fortsatta arbetet till 2030. Rapporten togs fram i en bred konsultationsprocess, med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer i olika referensgrupper. I rapporten konstaterar regeringen att Sverige har ett gynnsamt utgångsläge för genomförandet av Agenda 2030. Grundläggande är de fredliga och demokratiska förhållanden som karakteriserat landet under lång tid och som innefattar en utvecklad samverkanskultur mellan de olika samhällsaktörerna, politiskt, ekonomiskt och socialt.

En annan viktig anledning till att Sverige har ett gott utgångsläge är att den ekonomiska utvecklingen över tid har varit stark. Positiva resultat finns på flera områden, exempelvis när det gäller fattigdom och hunger, jämställdhet, utbildning, hälsa, vatten och infrastruktur. När det gäller klimatmålet har Sveriges utsläpp av växthusgaser minskat med 25 procent mellan 1990 och 2015. Utmaningarna är dock fortsatt tydliga när det gäller att finna metoder för att snabbt och effektivt bidra till klimatomställning både i Sverige och i andra delar av världen. Detsamma gäller målsättningarna om hållbara hav och marina resurser. Sverige har betydande utmaningar när det gäller målet att uppnå hållbar konsumtion och produktion i och utanför Sverige. I Sverige finns även ett antal utmaningar relaterade till ojämlikhet – att minska inkomstklyftorna, inklusive inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män för samma arbete, och öka de disponibla inkomsterna för vissa utsatta grupper samt att uppnå jämlik hälsa och lika möjligheter till livslångt lärande. Personer med funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda och unga har i större utsträckning svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Diskriminering i vardagen av olika grupper i samhället behöver motverkas och förebyggas. Det finns vidare fortfarande utmaningar när det gäller att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

I rapporten till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling konstaterar regeringen att PGU och arbetet med Addis Abeba-agendan om utvecklingsfinansiering är viktiga verktyg och medel i genomförandet av Agenda 2030, såväl inom Sverige som när det gäller Sveriges bidrag till det globala genomförandet av agendan. Det behövs ett samstämtigt

tillvägagångssätt i alla led, från utformning av politiken till faktiskt genomförande.

Samordning och organisation

Regeringens arbete med att genomföra Agenda 2030 med PGU som ett av flera verktyg sker genom ordinarie processer. Arbetet har inriktats på att säkerställa att PGU inte blir ett parallellt spår, utan ett effektivt verktyg i genomförandet av Agenda 2030. Samordningsfunktionen för PGU inom Regeringskansliet ligger inom Utrikesdepartementet (UD) där ansvarigt statsråd är vice statsministern, tillika ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat. Liksom med Agenda 2030 åligger det dock hela regeringen och därmed alla statsråd att genomföra politiken. När det gäller genomförandet av Agenda 2030 har två ministrar därutöver särskilt övergripande ansvar. Civilministern ansvarar för att samordna och främja genomförandet av agendan nationellt i Sverige. Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, samt vice statsminister, leder arbetet med Sveriges bidrag till det internationella genomförandet genom politiken för global utveckling och det svenska biståndet.

Direkt under statsråden finns en mindre samrådsgrupp för Agenda 2030 med statssekreterare från Finansdepartementet, Utrikesdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Socialdepartementet och Näringsdepartementet.

Under regeringens nystart av PGU utsågs PGU-ansvariga enhetschefer på samtliga departement. Utrikesrådet för internationellt utvecklingssamarbete på UD var sammankallande till en interdepartemental arbetsgrupp där dessa chefer ingick. Den interdepartementala arbetsgruppen för PGU har under 2018 slagits samman med den interdepartementala arbetsgruppen för Agenda 2030. Varje departement har fått utse en eller två fokalpunkter för det nationella respektive det internationella genomförandet av Agenda 2030 (där PGU ingår), att ingå i den interdepartementala arbetsgruppen. Berörda chefer kallas vid behov till arbetsgruppen i syfte att stärka delägarskapet för agendan och ge tillfälle att diskutera strategiskt viktiga frågor. Följande målsättningar vägleder arbetsgruppen:

- **Ökad kunskap:** Öka kunskap och förståelse om Agenda 2030 och dess 17 globala mål för hållbar utveckling inom Regeringskansliet.
- **Stärkt delägarskap:** Stärka medvetandet, motivationen och delägarskapet för att genomföra Agenda 2030 inom Regeringskansliet.
- **Utvecklade verktyg:** Underlätta arbetet med Agenda 2030 i Regeringskansliet genom att utveckla hjälpmedel för genomförandet av agendan.

Utlandsmyndigheterna arbetar aktivt med genomförandet av Agenda 2030. UD gav under 2016 samtliga Sveriges drygt 100 utlandsmyndigheter i uppdrag att rapportera hur de arbetar med och främjar genomförandet av Agenda 2030 med PGU som verktyg. I uppdraget ingick att beskriva hur värdlandet genomför agendan. Ungefär hälften av utlandsmyndigheterna lämnade svar och en sammanställning av dessa visar att myndigheterna arbetar aktivt med Agenda 2030. De fyra

mål som myndigheterna angav att de arbetade mest med var mål 5 om jämställdhet, mål 8 om inkluderande ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 13 om klimat och mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen. Flera ambassader har hållbar utveckling som ett övergripande mål för sin verksamhet och gemensamt arbete sker mellan de olika sektionerna på myndigheten när det gäller till exempel analys, rapportering och offentlig diplomati.

Ett antal utlandsmyndigheter anser att mer behöver göras för att integrera Agenda 2030-arbetet i hela myndighetens verksamhet, bland annat genom att öka kunskapen om agendan, integrera den i verksamhetsplanering och andra styrinstrument samt utveckla partnerskap med olika aktörer. Ett 30-tal utlandsmyndigheter är aktiva i Utrikesdepartementets kommunikationssatsning #FirstGeneration, som är en internationell kampanj med syfte att skapa engagemang, stärka kommunikationen och bredda den folkliga förankringen runt Agenda 2030. Utlandsmyndigheterna ombads även redogöra för hur de arbetar för att identifiera synergier och målkonflikter i genomförandet av Agenda 2030. Flera utlandsmyndigheter lyfte fram att de inte arbetar systematiskt för att identifiera målkonflikter och synergier mellan de specifika målen i agendan, samt att arbetet med att söka synergier och identifiera och undvika målkonflikter skulle kunna stärkas t. ex. genom att PGU inkluderas i verksamhetsplaneringen.

Den nationella handlingsplanen för Agenda 2030

En nationell handlingsplan för Agenda 2030 ska tas fram under våren 2018. Finansdepartementet leder arbetet, till vilket samtliga departement bidrar. Handlingsplanen har fokus på det nationella genomförandet, men avser även Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030. PGU är ett viktigt verktyg för detta. Syftet med den nationella handlingsplan som nu tas fram för åren 2018–2020 är:

- att identifiera existerande politik samt redan beslutade insatser som bidrar till att målen uppnås
- att reflektera kring Agenda 2030-delegationens analys av i vilken utsträckning agendans delmål motsvaras av existerande svenska nationella mål
- att vidta åtgärder inom ett antal centrala tvärsektoriella frågor, bland annat genom uppdrag till myndigheter
- att underlätta Regeringskansliets samordning i genomförandet av de nationella målen i relation till målen i Agenda 2030, inklusive former för en mer systematisk uppföljning och utvärdering
- att uppmontra och underlätta för kommuner och landsting att bidra till att målen uppnås, samt
- att uppmontra och underlätta för näringsliv, civilsamhälle, kunskapssamhälle och individer att bidra till att målen uppnås.

Underlag till den nationella handlingsplanen utgörs bl. a. av Agenda 2030-delegationens (Fi 2016:01) delrapport som överlämnades till regeringen 1 juni 2017 med förslag till innehåll i en nationell handlingsplan. Delegationen har i denna lämnat förslag till sex

prioriterade områden, där Sveriges utmaningar bedöms vara störst, men där också möjligheten till lösningar har identifierats. Dessa områden är: ett jämlikt och jämställt samhälle, hållbara städer, en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi, ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller, hållbara och hälsosamma livsmedel, samt stärkt kunskap och innovation.

Den nationella rapporten om Sveriges genomförande av Agenda 2030 inför FN:s politiska högnivåmöte om hållbar utveckling utgör också ett stöd för utformningen av den nationella handlingsplanen. Den beslutades av regeringen den 8 juni 2017 och anger såväl centrala utgångspunkter som visst innehåll i det fortsatta arbetet. Därutöver bygger den nationella handlingsplanen på underlag i form av redovisningar från ett 90-tal statliga myndigheter, departementsvisa redovisningar av arbetet på respektive departement utifrån respektive statsråds ansvarsområde, samt relevanta policydokument som beaktar Agenda 2030 t.ex. regeringens skrivelse Policyramverk för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60) samt denna PGU-skrivelse.

PGU kommer att vara en integrerad del av den nationella handlingsplanen och vara föremål för statistikbaserad uppföljning. En första global indikatorlista för de 169 delmålen i Agenda 2030 lades fram för FN:s statistiska kommission i mars 2016. Sverige representeras av SCB i Inter Agency and Expert Group on SDG indicators (IAEG-SDG), som tagit fram förslaget till den globala indikatorlistan och som fortsätter att arbeta med utveckling av indikatorerna. I SCB:s slutredovisning om statistikbaserad uppföljning av Agenda 2030 (oktober 2017) föreslås ett antal nationella indikatorer samt ansvariga myndigheter för delmålen i Agenda 2030. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet som en del av arbetet med den nationella handlingsplanen.

Den globala indikatorn för samstämmighet för hållbar utveckling handlar om antal länder som har mekanismer på plats för att stärka detta arbete. Regeringen anser att indikatorn är för övergripande och avser därför att utveckla en nationell indikator för att kunna följa upp PGU och mäta samstämmighet nationellt.

Agenda 2030 och PGU i EU

EU har ett fördragsbundet åtagande till samstämmighet för utveckling. Det innebär att hänsyn ska tas till utvecklingsmål vid beslut inom olika politikområden med påverkan på utvecklingsländer. Sverige var aktivt i diskussionen om hur samstämmig utvecklingspolitik inkluderades i de rådsslutsatser om genomförandet av Agenda 2030 som antogs av allmänna rådet den 20 juni 2017.

EU och dess medlemsstater är världens största givare av utvecklingsbistånd. Utvecklingsarbetet utgör en central del av EU:s utrikespolitik. Efter intensiva förhandlingar antogs i juni 2017 EU:s nya policy för utvecklingsamarbete vid namn Nytt europeiskt samförstånd om utveckling – Vår värld, vår värdighet, vår framtid. Policyn godkändes vid rådsmötet 19 maj 2017. Policyn är politiskt bindande för EU-institutionerna och EU:s medlemsstater och tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. I EU:s nya policy för utvecklingsamarbete slås det också fast att EU och dess medlemsstater ska tillämpa principen om politisk samstämmighet för utveckling. De ska också ta hänsyn till målen för utvecklingsarbetet i alla externa och

interna policyer som genomförs och som kan antas komma att påverka utvecklingsländerna.

Sverige har under förhandlingarna av rådsslutsatserna kring EU:s genomförande av Agenda 2030 verkat särskilt för en övergripande ambitionshöjning, bland annat genom att säkerställa att agendan integreras i EU:s nuvarande och framtida policyarbete. De frågor som Sverige särskilt drivit handlar om jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, miljö, fred och säkerhet, biståndsmål, hållbart företagande, handel, social dialog, verktyg för samstämmighet för utveckling, inklusive hållbar utveckling, och ett aktivt deltagande av intressenter i EU:s arbete med agendan. Sverige fick gehör för merparten av de svenska ståndpunkterna och är positivt till rådets proaktiva arbete med EU:s genomförande av agendan.

För att bättre svara upp mot den genomförandefas för Agenda 2030 som EU nu går in i etableras en permanent rådsarbetsgrupp som ska samordna och driva på arbetet med EU:s interna och externa genomförande av Agenda 2030. Gruppen kommer att fungera som ett stöd till andra rådskonstellationer som fortsatt har sakansvar för delar av Agenda 2030 och de globala målen.

Sverige deltar aktivt i expertgrupper för samstämmighet inom både EU och OECD. Syftet med dessa expertgrupper är att diskutera metodik och utbyta erfarenheter. OECD har nyligen samlat information om alla medlemsstaters arbete inom området och planerar att ge ut en rapport under 2018.

3 Redovisning av regeringens arbete med tematiska PGU-områden 2016–2017 kopplat till de globala målen

Regeringen ser att ett stärkt och fördjupat arbete med Sveriges politik för global utveckling (PGU) kan bidra till ett mer effektivt genomförande av Agenda 2030 och dess mål. Nedan redovisar regeringen exempel på olika tematiska PGU-områden. Redovisningen är inte heltäckande utan illustrerar olika teman som är relevanta i PGU-arbetet kopplat till de globala målen.

Inom några tematiska områden där regeringen har uttalat en särskild ambition under 2016–2017, redovisar regeringen sitt arbete mer fördjupat. Inom dessa områden dvs. feministisk utrikespolitik, hållbart företagande, hållbar konsumtion och produktion, klimat och hav samt kapital- och skatteflykt redovisar regeringen potentiella mål- och intressekonflikter och brist på utnyttjad potential för samstämmighet. Syftet är att identifiera och hantera motsättningar mellan regeringens mål inom olika politikområden och målet om rättvis och hållbar global utveckling där konsekvenser för hållbar utveckling, respekten för de mänskliga rättigheterna och för fattiga människors perspektiv på utveckling ska tas i beaktande.

3.1 Ingen fattigdom

Mål 1: Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

3.1.1 Exempel på PGU-område: Sociala trygghetssystem

(Huvudansvarig: Socialdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Finansdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Näringsdepartementet, Miljö- och energidepartementet och Utrikesdepartementet.)

Frågor inom socialpolitikens område är under stark utveckling när det gäller bidraget till rättvis och hållbar global utveckling och uppfyllandet av globala mål. Sociala trygghetssystem betraktas globalt och av allt fler länder och i allt högre utsträckning som ett användbart verktyg för fattigdomsbekämpning samt som en investering i långsiktigt hållbar utveckling och välfärd på global, nationell, regional och lokal nivå. Faktum är att få länder har lyckats minska fattigdomen och förbättra levnadsvillkoren utan att ha infört sociala trygghetssystem. Social trygghet är en mänsklig rättighet och starka kopplingar finns till ett flertal av de globala målen, t.ex. om jämställdhet och om minskad ojämlikhet. Grundläggande social trygghet kan även stärka motståndskraften mot humanitära kriser, konflikter och klimatförändringar, men även bidra till hållbara ekosystem. En utveckling av grundläggande sociala trygghetssystem i länder där sådana saknas eller är bristfälliga har stor betydelse för att minska ojämlikhet, sårbarhet och fattigdom, vilket bl.a. anges i Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendation (nr 202) om nationellt socialt grundskydd. Social trygghet är särskilt betydelsefullt för barn, kvinnor, äldre och personer med funktionsnedsättning samt utsatta grupper. Ett socialt grundskydd genom livscykeln, redan från födseln, bidrar till att säkra andra mänskliga rättigheter såsom hälsa och utbildning. Detta är av särskild vikt för barns utveckling och för att de ska kunna nå sin fulla potential. Sociala trygghetssystem kan ge ökad möjlighet att delta i arbetslivet, både i den formella och informella sektorn av ekonomin och särskilt för kvinnor, men kan även bidra till ökad efterfrågan och därmed till ökad konsumtion och tillväxt. Nationella trygghetssystem måste bygga på långsiktig, hållbar finansiering genom ländernas egna system för finansiering som t.ex. skatteuppbörd. För att bidra till arbetet med inkluderande sociala trygghetssystem på global, nationell, regional och lokal nivå behövs samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som social-, finans-, arbetsmarknads-, närings-, utrikes- och miljö- och energipolitik.

Regeringens arbete

Fler och fler länder uppmärksammar behovet av inkluderande sociala trygghetssystem. Utvecklingen inom området har gått starkt framåt. Någon form av socialt trygghetssystem finns i de flesta länder även om endast 29 procent av jordens befolkning har ett heltäckande socialt grundskydd. Utvecklingen i många utvecklingsländer gör att kompetens

och kapacitet efterfrågas. Regeringen deltar i den internationella och globala dialogen om grundläggande socialt skydd, t.ex. inom EU, FN och ILO. Vidare har internationellt efterfrågad information och kunskap om det svenska socialförsäkringssystemet spridits.

Regeringen har dessutom verkat för att EU samt internationella finansiella institutioner som Världsbanksgruppen och ILO bistår utvecklingsländer med rådgivning kring utformning av sociala trygghetssystem, samt med kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländernas skatteförvaltningar.

Regeringen har initierat ett nätverk för berörda myndigheter, såsom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Sida, Skatteverket och Pensionsmyndigheten. Sida har för närvarande insatser för uppbyggnad av sociala trygghetssystem i nio länder i Afrika, ett globalt program för kapacitetsutveckling och för små katalytiska insatser som hittills genomförts i ett sjuttioal länder, samt ett forskningsstöd. Ytterligare samarbetsprogram är under utarbetande. Under 2018 planerar Sida därutöver att starta ett internationellt kapacitetsutvecklingsprogram (*International Training Program*) om sociala trygghetssystem. Flera svenska myndigheter deltar i olika EU-finansierade projekt om grundläggande socialt skydd. Exempelvis deltar Arbetsförmedlingen i projekt i Kambodja, Vitryssland, Azerbajdzjan, Armenien, Kambodja, Marocko, Vitryssland och Tunisien medan Skatteverket deltar i projekt i Bosnien, Kambodja, Kenya, Kosovo och Mocambique.

Sverige ska verka för och bidra till internationellt arbete med att stärka utvecklingsländers egen kapacitet att, utifrån egna nationella prioriteringar, bygga upp breda inkluderande sociala trygghetssystem liksom effektiva och hållbara system för nationell finansiering. Användning av bistånd för finansiering och kapacitetsutveckling av nationella system kan vara ett komplement till landets egna nationella insatser, men på sikt måste systemen finansieras helt av landet i fråga. Därför är ett nationellt ägarskap viktigt, liksom fungerande och effektiva system för finansiering, t.ex. för skatteuppbörd eller avgiftsfinansiering i utvecklingsländer. Flera svenska myndigheter, som t.ex. Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket, har stor kompetens att bidra med.

Regeringen kommer fortsatt att tillhandahålla internationellt efterfrågad information och kunskap om uppbyggnad och utbyggnad av sociala trygghetssystem för alla. Det är angeläget att internationella finansiella institutioner och ILO bistår utvecklingsländer med rådgivning kring utformning av sociala trygghetssystem för alla, samt att arbetet med kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländernas sociala trygghetssystem och skatteförvaltningar fortsätter.

Regeringen kommer fortsatt att verka för ökade möjligheter för svenska myndigheter, utifrån deras kärnkompetens och resurser, att bidra till kapacitetsutvecklingsinsatser där det finns ett uttalat behov och efterfrågan från utvecklingsländer, inom områden där Sverige besitter relevant systemkunskande, t.ex. inom institutions- och systemuppbyggnad samt offentliga investeringar.

3.2 Ingen hunger

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

3.2.1 Exempel på PGU-område: Tryggad livsmedelsförsörjning

(Huvudansvarig: Näringsdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Miljö- och energidepartementet, Socialdepartementet och Utrikesdepartementet.)

Antalet människor som lider av hunger eller är undernärda har sedan sekelskiftet ökat med närmare 40 miljoner och uppgår idag till cirka 815 miljoner människor. Väpnade konflikter och effekter av klimatförändringar bedöms vara de huvudsakliga orsakerna till denna ökning. Det produceras tillräckligt med mat för att mätta världens befolkning, men på grund av produktionsförluster och svinn försvinner emellertid en tredjedel av produktionen från odling till konsumtion. Samtidigt är i dag fler människor överviktiga än hungriga i världen. I många länder finns problem med både undernäring och övervikt, den så kallade dubbla bördan av felnäring. Orsakerna är många och komplexa. De är både institutionella, individuella och strukturella. Bättre förutsättningar för, och ökade hållbara investeringar i, jordbruks- och den livsmedelsproducerande sektorn behövs på alla nivåer. Vatten är en förutsättning för världens livsmedels- och energiproduktion. Hållbart fiske och skogsbruk är också viktiga näringar för tryggad livsmedelsförsörjning.

Jordbruket är en mycket betydelsefull näring i de flesta utvecklingsländer. Många människor som lever i fattigdom är beroende av jordbruket, både som inkomstkälla och för sin livsmedelsförsörjning. En viktig fråga är rätten att äga, nyttja och arva mark vilket också är en central jämställdhetsfråga i många utvecklingsländer. I flera utvecklingsländer är import en avgörande del av landets livsmedelsförsörjning, vilket gör dessa länder särskilt sårbara för prisutvecklingen på jordbruksråvaror på världsmarknaden. Att minska dessa länders importberoende genom satsningar på jordbrukssektorn är därför en viktig del i arbetet för tryggad livsmedelsförsörjning. Bättre fungerande marknader internationellt, regionalt och lokalt, är centralt. Tryggad livsmedelsförsörjning och tillgång till marknader och internationell handel är också en viktig drivkraft för kvinnors ekonomiska egenmakt och för deras hälsa. Utvecklingsländernas intressen behöver tillgodoses i olika internationella förhandlingar kopplade till handel med jordbruksprodukter. Utveckling av grödor och hållbar jordbrukssed behöver anpassas till lokala förhållanden.

Det finns flera mål- och intressekonflikter inom området tryggad livsmedelsförsörjning. Det kan t.ex. gälla olika subventioner inom jordbrukssektorn som kan motverka utvecklingsländernas möjligheter till export och handel, eller olika regelverk t.ex. inom EU som påverkar utvecklingsländernas möjlighet att exportera och handla. Exempelvis kan krav vid import av växter, animaliska produkter eller ekologiska produkter medföra svårigheter för vissa utvecklingsländer att leva upp till. Så kallad

”land grabbing”, dvs. att ekonomiskt starka krafter köper upp (eller under en lång tidsperiod hyr) stora markområden, är ett problem i vissa utvecklingsländer, speciellt i länder med svaga institutioner, oklara ägarförhållanden och avsaknad av landregister, eller där befintlig lagstiftning inte tillämpas. Kvinnors rättigheter när det gäller att äga och arva mark är svaga i många utvecklingsländer.

För ett bättre och mer effektivt arbete med tryggad livsmedelsförsörjning behövs samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som jordbruks-, handels-, miljö-, energi-, social- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Sverige ska fortsatt vara en aktiv part i det internationella arbetet med tryggad livsmedelsförsörjning, bl.a. genom att främja en långsiktig hållbar produktivitet utveckling inom jordbruket i utvecklingsländer, anpassat till lokala förhållanden, och genom insatser för ökad jämställdhet, utbildning, forskning och innovation. Sverige verkar bl.a. inom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) som är en av de viktigaste internationella organisationerna för att trygga den globala livsmedelsförsörjningen. En viktig fråga för Sverige är bl.a. förebyggande arbete t.ex. genom insatser för förbättrad djurhälsa och för att motverka antimikrobiell resistens (AMR) och kapacitetshöjande insatser t.ex. uppbyggnad av transparenta system för brukanderätt och tillgången till mark i utvecklingsländer. Andra frågor som Sverige prioriterar i sitt engagemang i FAO är domesticerad genetisk mångfald och hållbart vattenbruk och fiske. Samverkan mellan sektorer och olika aktörer, inklusive privata sektorn, bedöms vara en nyckelfaktor för att nå tryggad livsmedelsförsörjning.

Sverige ska fortsatt vara en aktiv part i olika handelsförhandlingar och verka för att utvecklingsländernas intressen beaktas i olika internationella handelsförhandlingar, inte minst inom Världshandelsorganisationen (WTO). Subventioner inom jordbrukssektorn som minskar utvecklingsländernas möjligheter till export och handel ska begränsas. Sverige vill se en fortsatt reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik med ytterligare ökad marknadsorientering och beaktande av utvecklingsländernas intressen och att kommissionens utvärderingar av den gemensamma jordbrukspolitiken beaktar påverkan på utvecklingsländer, särskilt de med bristande livsmedelsförsörjning. Det är också viktigt att hänsyn tas till utvecklingsländernas intressen när det gäller utarbetandet av EU-lagstiftning på det sanitära och fytosanitära området och Sverige ska fortsatt stödja kapacitetshöjande insatser på området för att öka utvecklingsländernas exportmöjligheter. OECD:s analysarbete och policyrekommendationer på relevanta områden bör fortsatt stödjas.

Insatser för en minskad användning av antibiotika i djurhållningen är fortsatt högt prioriterat. För att nå en tryggad livsmedelsförsörjning är det vidare nödvändigt att arbeta med kapacitetshöjande insatser i utvecklingsländerna såväl som att öka samverkan mellan aktörer och sektorer, inklusive den privata sektorn.

3.3 Hälsa och välbefinnande

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

3.3.1 Exempel på PGU-område: Antibiotikaresistens

(Huvudansvariga: Socialdepartementet och Näringsdepartementet. Andra berörda departement är t.ex. Miljö- och energidepartementet, Utbildningsdepartementet och Utrikesdepartementet)

Antimikrobiell resistens (AMR), särskilt antibiotikaresistens, är ett gräns- och sektoröverskridande hot mot människors och djurs hälsa som ökar i omfattning i världen. Antibiotikaresistens medför ökade ekonomiska kostnader och har negativa följder för arbetet med hållbar utveckling världen över. Antibiotikaresistens kan riskera att underminera en rad av de framsteg som gjorts för fattigdomsbekämpning och rättvis och hållbar global utveckling. Låg- och medelinkomstländer drabbas i oproportionerligt hög grad av antibiotikaresistens och dess konsekvenser. Bristande tillgång till vatten, sanitet och läkemedel och generellt svaga system för människors och djurs hälsa är några av orsakerna. I flera länder används antibiotika hos djur och människor på ett ofta olämpligt sätt, vilket tillsammans med utsläpp av antibiotika i miljön bidrar till antibiotikaresistens. Det behövs åtgärder för att förebygga och hantera uppkomst och spridning av antibiotikaresistens, såsom resistensövervakning, infektionsförebyggande åtgärder, ansvarsfull användning av antibiotika och innovation och forskning. Antibiotikaresistens måste bekämpas tvärsektorielt (One Health). Det innebär att insatser behövs inom ett flertal områden, såsom människors och djurs hälsa, miljö, forskning, utbildning, handel och internationellt utvecklingssamarbete. Det behövs ett starkt internationellt samarbete och åtgärder inom olika nivåer.

Regeringens arbete

Regeringen prioriterar antibiotikaresistensfrågan högt, såväl vad gäller nationellt arbete som inom Europeiska unionen (EU) och internationellt. Vad avser internationellt arbete framhåller regeringen vikten av ledarskap i de multilaterala processerna, inom EU och genom bilaterala kontakter och samarbeten. Regeringen anser att Agenda 2030 för hållbar utveckling är ett centralt ramverk för arbetet mot antibiotikaresistens.

Regeringens prioritering av antibiotikaresistensfrågan framgår bl.a. av dess strategi för arbetet mot antibiotikaresistens från 2016, den nationella säkerhetsstrategin från 2017, propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50), den tidigare skrivelsen om politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030 (skr. 2015/16:182) samt skrivelsen om policyramverket för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60). Mot bakgrund av antibiotikaresistensfrågans gränsöverskridande karaktär har Sverige verkat för att frågan ska få fäste på den globala dagordningen. Viktiga framsteg har gjorts under senare år, såsom arbetet med den globala

handlingsplanen om AMR och den politiska deklARATIONEN från högnivåmötet om AMR i FN:s generalförsamling. Sverige arbetar också aktivt inom Världsgesamlingen för djrhälsa (OIE) samt FN:s livsmedelsorganisation (Codex Alimentarius) för att få till stånd handelsstandarder för produktion av friska djur och säkra livsmedel. Dessa standarder inkluderar förhållningsregler om antibiotika i hela livsmedelsproduktionen och är vägledande för WTO vid handelstvister. På svenskt initiativ driver EU frågan om samarbete om minskad användning av antibiotika i djurproduktionen för att motverka AMR inom ramen för EU:s frihandelsförhandlingar med bl.a. Mercosur (Brasilien, Argentina, Uruguay och Paraguay) och Mexiko. Regeringen har dessutom gett ett förnyat uppdrag angående en nationell samverkansfunktion som involverar en rad myndigheter och icke-statliga aktörer för att främja ett samordnat tvärsektoriellt arbete mot antibiotikaresistens. Uppdraget har resulterat i en reviderad tvärsektoriell handlingsplan mot antibiotikaresistens som är i linje med regeringens strategi och således även uppmärksammar internationellt arbete. I Sverige har flera aktörer arbetat länge med antibiotikaresistens och det finns uppbyggd expertis och erfarenhet som efterfrågas internationellt. Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att ge stöd till genomförandet av den globala handlingsplanen om AMR. Sverige verkar även för ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt, t.ex. i samband med den kommande EU-strategin för läkemedel i miljön och i EU-förhandlingar vad gäller veterinärmedicinska läkemedel. Vetenskapsrådet har en central roll i internationellt forskningssamarbete inom AMR-området genom det s.k. Joint Programming Initiative on AMR.

Regeringens prioritering av antibiotikaresistensfrågan måste löpande omsättas i initiativ och verksamheter inom olika sektorer och på olika nivåer. Det är angeläget att bibehålla momentum och vidta långsiktiga, konkreta och effektiva åtgärder världen över. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i den svenska strategin för arbetet mot antibiotikaresistens och beakta såväl arbetet i Sverige som inom EU och globalt. Insatser för en minskad användning av antibiotika i djurhållningen är fortsatt högt prioriterade (se avsnitt 3.2.1). På internationell nivå ska arbetet bl.a. bidra till genomförandet av den globala handlingsplanen om AMR och den politiska deklARATIONEN från högnivåmötet om AMR i FN:s generalförsamling. Arbetet ska även bidra till genomförandet av den uppdaterade EU-handlingsplanen om AMR som bl.a. lyfter fram att EU ska bidra till utvecklingen på global nivå.

3.4 God utbildning för alla

Mål 4: Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

3.4.1 Exempel på PGU-område: Utbildning för hållbar utveckling

(Huvudansvarig: Utbildningsdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Arbetsmarknadsdepartementet, Näringsdepartementet, Miljö- och energidepartementet och Utrikesdepartementet.)

Utbildning för hållbar utveckling innebär att alla människor ska ha tillgång till utbildning av god kvalitet som ger individen kunskap och färdigheter för att göra medvetna val för en hållbar livsstil och främja en hållbar utveckling i dess tre dimensioner. I detta har skolan en viktig uppgift att utveckla, stärka och befästa värderingar om mänskliga rättigheter, demokrati, fred, jämlikhet, jämställdhet och tolerans. Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet, ett mål i sig och ett centralt verktyg för att bidra till samhällsförändringar, hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Tillgång till utbildning av god kvalitet och livslångt lärande är också en fundamental del i utvecklingen av ett lands kapacitet och oundgänglig för hållbar ekonomisk utveckling. Utbildning ger individen förutsättningar att försörja sig och kunskap att aktivt delta i och påverka samhällets utveckling. Utbildning bidrar också till ökad delaktighet och demokrati samt till ökad sysselsättning. Investeringar i utbildning, särskilt flickors utbildning, är också ett av de mest effektiva verktygen för att främja jämställdhet och bidra till länders utveckling. Samstämmiga åtgärder behövs för att stärka arbetet med utbildning för hållbar utveckling. Viktiga politikområden är utbildnings-, arbetsmarknads-, närings-, miljö- och utrikespolitiken.

Regeringens arbete

En omfattande internationell verksamhet bedrivs inom utbildningsområdet, vilken bidrar till att öka kvaliteten i utbildningen både nationellt och globalt. Genom dialog och erfarenhetsutbyte skapas bättre förutsättningar för att möta gemensamma utmaningar. Arbetet med de globala målen genomsyrar arbetet i flera internationella organisationer där Sverige är en aktiv röst. Inom ramen för medlemskapet i Unesco har Sverige varit pådrivande vad gäller att öka möjligheten att få tillgång till god sexualundervisning samt drivit frågan om jämställdhet i mål 4 inom Agenda 2030. Sverige har under sin tid i Unescos styrelse verkat för frågan om utbildning för hållbar utbildning och globalt medborgarskap. I EU-arbetet har Sverige fortsatt drivit på för att målen i EU:s strategiska ramverk Utbildning 2020 (vilka har en tydlig koppling till de globala målen för hållbar utveckling) ska nås, och har bland annat betonat vikten av en inkluderande utbildning och tillgång till utbildning genom hela livet. Sverige ska fortsatt vara en drivande kraft internationellt för utbildningsmålet, bland annat i Unesco och inom EU.

Svenskt stöd till utbildning inom utvecklingssamarbetet tar utgångspunkt i en helhetssyn på lärande med fokus på nationella utbildningssystem, inklusive lärarutbildning och fortbildning av god kvalitet som leder till hållbar utveckling. En stor del av det svenska stödet till utbildning, som huvudsakligen administreras av Sida, allokeras till Global Partnership for Education (GPE) för framtagande av nationella utbildningsplaner. Stöd till primärutbildning genom GPE fokuserar till stor

del på flickors utbildning, jämställdhet och barn med speciella behov. Sverige bidrar också till GPE:s policyarbete med påverkansmöjligheter att främja integrering av olika dimensioner av utbildning för hållbar utveckling.

Regeringen ser att ett internationellt perspektiv är viktigt i skolan för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang. I läroplanerna för de olika skolformerna finns en tydlig koppling till de globala målen, däribland demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Sveriges universitet och högskolor arbetar aktivt med internationaliseringsfrågor och har, enligt högskolelagen, ett tydligt uppdrag att i sin verksamhet främja en hållbar utveckling.

Sverige kommer fortsatt att i olika internationella forum vara en drivande kraft för arbetet med mål 4 om god utbildning för alla. Utbildning för hållbar utveckling är en fråga som Sverige är särskilt engagerat i inom ramen för medlemskapet i Unesco. På EU-området kommer Sverige att fortsätta med det aktiva arbetet för att uppnå målen i EU:s strategiska ramverk Utbildning 2020. Det är viktigt att i det internationella arbetet fortsätta driva frågor om möjligheten för barn med funktionsnedsättning att påbörja och fullfölja grundläggande utbildning, bl.a. genom vidareutveckling av statistik och indikatorer, inklusive könsrelaterade skillnader. En annan prioriterad fråga är att fler högskolestudenter får ett internationellt perspektiv i sin utbildning, bl.a. genom att fler studenter, lärare och forskare studerar eller verkar utomlands och genom en bättre internationalisering på hemmaplan. Relaterat till detta behövs ett förbättrat system för anmälnings- och studieavgifter, stipendier, rekrytering och prövning av uppehållstillstånd för utländska högskolestudenter. Det finns även behov av uppföljning av universitets och högskolors arbete för att främja hållbar utveckling i utbildning och forskning.

3.5 Jämställdhet

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

3.5.1 Exempel på PGU-område: En feministisk utrikespolitik

(Huvudansvarig: Utrikesdepartementet. Andra berörda departement är Socialdepartementet och övriga departement.)

Utan jämställdhet mellan kvinnor, män, flickor och pojkar är en rättvis och hållbar global utveckling inte möjlig. Det globala normativa ramverket för jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt och åtnjutande av de mänskliga rättigheterna tar bland annat sin utgångspunkt i FN-konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), deklARATIONERNA och handlingsplanerna från FN:s kvinnokonferens respektive befolkningskonferens och uppföljande konferenser samt FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och dess efterföljande resolutioner. Agenda 2030 innebär en

tydlig och systematisk ambitionshöjning där jämställdhet är en integrerad del av en social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling. Jämställdhet är ett mål i sig (mål 5), men också en förutsättning för uppnåendet av alla globala mål. Principen om att inte lämna någon utanför (leave no one behind) belyser också ömsesidigt förstärkande former av diskriminering och sätter de fattigaste, mest marginaliserade och uteslutna kvinnorna och flickorna i fokus.

Kvinnor och flickor i världen upplever fortfarande en skriande brist på rättigheter, representation och resurser. Även om viktiga globala framsteg har gjorts för jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna återstår omfattande hinder inom alla samhällsområden. Könrelaterat våld, vilket innefattar våld i nära relationer, sexuellt våld, människohandel för sexuella ändamål samt skadliga sedvänjor som barn- och tvångsäktenskap, hedersrelaterat våld och förtryck och kvinnlig könsstympning, är ett globalt problem och ett allvarligt hinder för kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter. En global uppskattning är att en tredjedel av alla kvinnor utsätts för våld under sin livstid. Många länder har idag lagar mot könsrelaterat våld, men efterlevnaden brister, ofta med straffrihet som följd. I inledningen av konflikt och i konflikt och post-konfliktsituationer ökar förekomsten av könsrelaterat våld och kvinnor och flickor är särskilt utsatta. Forskning visar att jämställda samhällen är mer fredliga och det finns tydliga indikationer på att fredsprocesser blir mer hållbara när både kvinnor och män deltar i dem.

Mödradödligheten har nästan halverats sedan 1990 men är fortfarande oacceptabelt hög. Varje dag dör hundratals kvinnor och flickor av graviditets- eller förlossningsrelaterade komplikationer. Olagliga och osäkra aborter leder till svårt lidande och dödsfall. Kvinnors och flickors brist på tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter utgör allvarliga hinder för deras åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och begränsar kvinnors och flickors egenmakt.

Kvinnors och flickors bristande tillgång till ekonomisk och politisk makt och inflytande är en fortsatt stor utmaning och diskriminerande lagstiftning är vanligt förekommande i flera länder. Brist på ekonomiska rättigheter och resurser, inte minst vad gäller ägande och arvsrätt, begränsar utvecklingen. Kvinnor utgör nästan hälften av världens lantbruksarbetare, ändå saknar de ofta laglig rätt till marken de brukar. Könsskillnader vad gäller sysselsättning kvarstår och det råder en överrepresentation av kvinnor i den informella sektorn. Kvinnors och flickors ansvar för det obetalda hushålls- och omsorgsarbetet begränsar möjligheter till utbildning, formellt arbete och att delta i alla sfärer av samhällslivet. Strukturellt ojämlika maktrelationer, patriarkala strukturer och destruktiva sociala normer och attityder om kvinnors och flickors, mäns och pojkars roll och ställning hindrar jämställdhet och motverkar en hållbar utveckling. Män och pojkars engagemang är en förutsättning för en förändring av sociala normer och för en ökad jämställdhet. Arbetet med jämställdhet och en feministisk utrikespolitik kräver en samordning med flera aktörer, ett integrerat arbetssätt och samstämmiga åtgärder inom alla politikområden.

Regeringens arbete

Som första land i världen bedriver Sverige en feministisk utrikespolitik. Den feministiska utrikespolitiken är en agenda för förändring som syftar till att stärka alla kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Arbetet ska vara baserat på kunskap, analys och samråd.

En uppföljning som utrikesförvaltningen gjort vittnar om ett intensivt genomförande av politiken som har satt avtryck både på internationell och regional nivå och på landnivå. Under sitt medlemskap i FN:s säkerhetsråd har Sverige gjort kvinnor, fred och säkerhet till en huvudprioritering. Sverige har också etablerat och uppmuntrat nätverk av kvinnliga medlare. Sverige har bidragit med både kvinnlig och manlig personal i FN-insatser och i insatser inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) och driver fortlöpande att en större andel kvinnor bör delta i dessa insatser. Inom nedrustnings- och ickespridningsområdet verkar Sverige aktivt för att jämställdhetsperspektivet får genomslag i processer som rör internationell vapenkontroll, till exempel när det gäller FN:s vapenhandelsfördrag. Vidare har Sverige främjat insamlingen av könsuppdelad statistik och därigenom bidragit till att tydliggöra hur spridning av små och lätta vapen och väpnat våld särskilt påverkar kvinnor och flickor.

Sverige har intensifierat sitt arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i takt med utmaningarna. Sverige arbetar normativt och operativt, inom EU, multilateralt och bilateralt, till exempel genom alliansbyggande, styrelseroller, utvecklingsamarbete och dialog, inklusive genom att initiera den globala rörelsen #SheDecides. På landnivå har arbetet bland annat bidragit till fler barnmorskor och bättre tillgång till sex- och samlevnadsundervisning, preventivmedel och säkra aborter. Sverige har kunnat intressera flera länder för den svenska sexköpslagstiftningen samt aktivt drivit på arbetet mot människohandel i internationella organisationer, bland annat genom den ambassadör mot människohandel som regeringen utsåg år 2016. Sverige har särskilt lyft behovet av att dels skydda kvinnor och flickor mot människohandel för sexuell exploatering, dels vidta åtgärder som tar sikte på att minska efterfrågan på människor att exploatera till exempel som gratis arbetskraft eller i prostitution.

Vad gäller kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt har Sverige arbetat för kvinnors och flickors tillgång till anständigt och produktivt arbete, inte minst genom initiativet Global Deal. Sverige har också drivit på jämställdhetsarbetet i det hållbara företagandet och i handelspolitiken. Sverige var till exempel drivande för den deklaration om handel och ekonomisk egenmakt för kvinnor som antogs vid Världshandelsorganisationens (WTO) ministermöte i Buenos Aires i december 2017. Genom svenskt stöd har United Nations Conference on Trade and Development (Unctad) tagit fram det första systematiska verktyget för analyser av hur handelspolitiska åtgärder påverkar kvinnor (trade and gender toolbox). Sverige driver även löpande jämställdhetsperspektivet i utvecklingsbankerna och miljö- och klimatfonderna. Ett exempel är i Världsbanksgruppen där Sverige har bidragit till att jämställdhet är ett av fem prioriterade områden för organisationens fond (IDA). Detta innebär åtaganden som att använda könsuppdelad statistik, analysera segregation på arbetsmarknaden,

förbättra kunskap om könsskillnader samt att öka tillgång till mödravård och reproduktiv hälsovård. Världsbanksgruppen har även, med stöd av svensk finansiering, arbetat med ett projekt om lagstiftning och kvinnors ekonomiska egenmakt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Ett annat exempel är Sveriges dialog med Asiatiska utvecklingsbanken där Sverige drivit och fått igenom att banken har satt jämställdhetsmål i fonden Clean Energy Fund (CEF). Inom Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) har Sverige givit stöd till fonden "Gender and Diversity" vars syfte bland annat är att främja jämställdhet, bekämpa diskriminering och stärka ekonomisk, social och politisk egenmakt hos kvinnor i regionen.

3.5.2 Mål- och intressekonflikt: Bakslag i det globala arbetet med jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter kräver en samstämmig politik

De senaste åren har inneburit bakslag för det globala arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Politiska svängningar och tilltagande och inte sällan väl mobiliserade konservativa, nationalistiska och extremistiska krafter påverkar den globala jämställdhetsagendan. Internationella åtaganden och normativa ramverk kring jämställdhet och mänskliga rättigheter ifrågasätts alltmer. Återinförandet och utvidgningen av den s.k. Mexico City Policy riskerar att minska flickors och kvinnors tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). I många länder begränsas kvinnors rättigheter i fråga om bland annat arvsrätt, egendom och rätten att ta ut skilsmässa. Fler länder antar lagar som inriktas mot att begränsa det civila samhällets utrymme på olika sätt och det krympande utrymmet för civilsamhället är även märkbart på den internationella nivån, inte minst i multilaterala forum. Detta slår speciellt hårt mot exempelvis kvinnorrättsorganisationer. Civilsamhällets utrymme måste därför vara ett tydligt ämne för den utrikespolitiska dialogen. Enskilda människorättsförsvares roll är sammanlänkad med civilsamhällets möjlighet att verka och de är centrala i upprättandet av ett livskraftigt civilsamhälle. Förekomsten av ett oberoende och starkt civilsamhälle, inte minst en kvinnorrättsrörelse, är avgörande för att driva på för att nationell lagstiftning för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter ska komma till stånd och genomföras. Kvinnorrättsorganisationer är också centrala aktörer i arbetet mot könsrelaterat våld.

Våld och hot mot kvinnorrättsförvarare och kvinnliga journalister har ökat. Regeringen avser att stärka journalisters säkerhet, bland annat genom att stärka ansvarsutkrävandet vid användning av våld, hot om våld och andra typer av trakasserier som sker både i den fysiska och den digitala världen.

Detta omvärldsläge ställer högre krav på samverkan och samstämmighet, dels mellan olika likasinnade aktörer, dels mellan olika politikområden. Strategiska allianser och normativt påverkansarbete blir allt viktigare. Ett område där samstämmiga åtgärder krävs mellan t. ex. utrikes-, utvecklings-, försvars- och migrationspolitik är genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 och efterföljande resolutioner för

kvinnor, fred och säkerhet. Regeringen har antagit Sveriges tredje handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet och därtill kopplat en arbetsgrupp där myndigheter och civilsamhällesorganisationer ingår. För att säkerställa den tredje handlingsplanens förankring, relevans och genomförbarhet har en bred konsultationsprocess ägt rum i Sverige och för första gången även i fem konflikt- och postkonfliktländer. Den nationella handlingsplanen tydliggör den övergripande strategiska inriktningen och identifierar också vilka aktörer som ska genomföra planen samt säkerställer ansvars- och rollfördelningen. Handlingsplanen anger även 12 fokusländer för genomförande och uppföljning. Som en ledande aktör inom det globala jämställdhetsarbetet och för mänskliga rättigheter kan Sverige bidra genom att stärka samordning och samarbete med olika partner för att försvara och stärka rättighetsperspektivet och det globala normativa ramverket. En feministisk utrikespolitik behövs därmed mer än någonsin och arbetet ska bedrivas med oförminskad kraft. Regeringen kommer att stärka och fördjupa arbetet för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kvinnors och flickors deltagande i fredsarbetet, kvinnors och flickors politiska aktörskap och ekonomiska egenmakt samt frihet från alla former av våld. Under 2018 kommer en internationell jämställdhetskonferens att anordnas i Stockholm som syftar till att utbyta erfarenheter, metoder och verktyg för att stärka jämställdhetsarbetet och bidra till gemensamma lösningar på globala utmaningar. Regeringen kommer att ta fram en ny strategi inom utvecklingsarbetet för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022. En viktig del av strategin kommer att vara stöd till kvinnorättsorganisationer, men också stöd till starkt jämställdhetsstatistik, forskning, metoder och arbetssätt vilket är en förutsättning för att stärka genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030.

Regeringen fortsätter sitt arbete med att inom Regeringskansliet integrera ett jämställdhetsperspektiv i all verksamhet (S2016/01917/JÄM, S2016/04472/JÄM). Utrikesförvaltningens arbete styrs även av årliga handlingsplaner för den feministiska utrikespolitiken. Målet för den feministiska utrikespolitiken är att bidra till jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Under 2018 kommer arbetet bland annat att fokusera på kvinnors och flickors rättigheter i humanitära situationer, på flykt och i migration samt på att motverka att kvinnor och flickor faller offer för prostitution och människohandel för sexuella ändamål inklusive genom att sprida information om den svenska sexköpslagstiftningen. Våld mot kvinnor och flickor i alla dess former ska bekämpas och förebyggas, inte minst i konflikt- och postkonfliktsituationer.

Grundorsakerna till våldet ska angripas och normer som kopplar ihop maskulinitet och våld ska motarbetas. Män och pojkar ska involveras i arbetet. Ett fortsatt arbete ska bedrivas med att stärka kvinnors och flickors medverkan i att förebygga och lösa konflikter, och i att bygga fred efter konflikt, bland annat genom att driva på genomförandet av säkerhetsrådsresolution 1325 och dess efterföljande resolutioner. Kvinnliga människorättsförfvarare, kvinnliga journalister och kvinnorättsorganisationer ska skyddas, stödjas och främjas. Fortsatt arbete ska bedrivas med jämställdhetsintegrering i relevanta organisationer inom

internationell handel, jämställdhet i det hållbara företagandet samt med kvinnors aktörskap och rättigheter på arbetsmarknaden. Arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) intensifieras i takt med utmaningarna, bland annat genom att försvara alla individers rätt att bestämma över sin egen kropp, reproduktion och sexualitet utan diskriminering. Fortsatt arbete ska ske med att bekämpa påtvingade, tidiga äktenskap och barnäktenskap, med att förebygga sexuella trakasserier, samt med att öka tillgången till sex- och samlevnadsundervisning, rådgivning och lagliga och säkra aborter.

3.6 Rent vatten och sanitet

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

3.6.1 Exempel på PGU-område: Hållbar förvaltning och säker tillgång till vatten och sanitet

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Näringsdepartementet, Socialdepartementet och Utrikesdepartementet.)

Vatten är en grundförutsättning för allt liv på jorden och även för en rättvis och hållbar global utveckling. Tillgång till rent vatten och adekvat sanitet har, utöver hälsoaspekter, även avgörande betydelse för ekologisk, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling samt för att uppnå de flesta av de globala målen som anges i Agenda 2030. Sverige har ett långsiktigt engagemang i utvecklingssamarbete för vatten, sanitet och hygien.

Vatten är en nyckelresurs för världens utveckling samt en sårbar naturresurs som kräver hållbar förvaltning. Tillgång till rent vatten är en mänsklig rättighet. Men en mycket stor andel människor som lever i fattigdom saknar tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet. Kvinnor och flickor drabbas särskilt hårt vad gäller t.ex. hälsa, säkerhet, utbildning, inkomstmöjligheter och familjerelationer. Vatten är även en förutsättning för världens livsmedels- och energiproduktion och därmed kan brist på vatten orsaka konflikter, inte minst när det gäller gränsöverskridande vatten. Men vatten kan också verka som en samlande kraft, både mellan länder och mellan olika globala mål. Integrerad vattenresursförvaltning och gränsöverskridande samarbete är nyckeln. Ett framgångsrikt genomförande av mål 6 i Agenda 2030 kommer därför att bidra till framgångar i många av de andra målen, framför allt hälsa och utbildning för barn, jämställdhet, hållbara städer och hållbara ekosystem i vatten och hav.

Klimatförändringar och bristen på rent vatten hänger ihop. Klimatförändringars negativa inverkan på vattenresurser är tydlig, utgör en allvarlig risk för fattigdom och hotar att tillintetgöra decennier av utvecklingsinsatser. Effekter av klimatförändringarna visar sig tidigt och tydligt i förändrad vattentillgång. Behovet av globala lösningar är överhängande. Att vi nu har gemensamma mål stärker våra gemensamma

ansträngningar att nå en hållbar utveckling. Samstämmiga åtgärder behövs mellan olika politikområden som miljö-, energi-, jordbruks-, hälso-, jämställdhets-, säkerhets- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Regeringen har fortsatt arbetet med att förverkliga målet med säker tillgång till vatten som grundläggande rättighet, som naturresurs, som gränsöverskridande, konfliktförebyggande fråga, som grund för ekonomisk utveckling och för människors hälsa och välbefinnande, inte minst för kvinnor och flickor. Regeringen tillämpar en bred ansats. Målets bredd understryker att många byggstenar måste finnas på plats för hållbar utveckling och uppnående av mål 6. Sverige arbetar med hållbar vattenresursförvaltning internationellt, genom FN:s vattenkonvention om gränsöverskridande vatten (Unece) och genom bilateralt arbete. Regeringen har gett särskilt stöd till plattformen Source-to-Sea. Många svenska myndigheter bidrar i arbetet, exempelvis Havs- och vattenmyndigheten, SMHI och Sida. Till exempel verkar SMHI kontinuerligt för en öppen datapolicy internationellt i bland annat European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites (Eumetsat), The European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF) och World Meteorological Organization (WMO), och arbetar med att göra vatten- och klimatstatistik tillgängligt.

Sverige har ett långsiktigt engagemang i utvecklingssamarbetet för vatten, sanitet och hygien och är en av de största givarna i världen på området. Vårt arbete för förbättrad tillgång till vatten och sanitet är inte heller begränsat till den period som omfattas av denna skrivelse. Regeringens ambitioner bygger på Sveriges långvariga engagemang på området och är ett långsiktigt åtagande som sträcker sig fram till 2030.

Regeringen har i FN:s säkerhetsråd också lyft fram vikten av konfliktförebyggande insatser inom gränsöverskridande vattenresurser som en nödvändig förutsättning för att uppnå global utveckling.

Det nya policyramverket för internationellt utvecklingssamarbete som regeringen har antagit ger riktlinjer för arbetet framöver. Ramverket tydliggör vår hållning om vatten och sanitet, liksom om vattenresursfrågor överlag inom olika områden i utvecklingssamarbetet.

Globala och konkreta insatser för genomförande av mål 6 och tillhörande delmål behöver prioriteras. Framgångsrikt genomförande av befintliga och kommande strategier inom olika områden i det svenska utvecklingssamarbetet och övriga politikområden spelar en viktig roll. Fler länder behöver ansluta sig till Unece:s vattenkonvention. Kunskapen om integrerad vattenresursförvaltning behöver öka, liksom förståelsen av Source-to-Sea-ansatsen, dvs. påverkan på vatten från källa till hav, samt kopplingen mellan mål 6 och mål 14. Att verka för en öppnare datapolicy som ökar tillgängligheten till vatten- och klimatstatistik är viktigt. Detta sker bland annat genom SMHI:s arbete.

3.7 Hållbar energi för alla

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

3.7.1 Exempel på PGU-område: Hållbara och inkluderande energisystem

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Finansdepartementet, Näringsdepartementet och Utrikesdepartementet.)

Energi har stor betydelse för möjligheterna till en rättvis och hållbar global utveckling, för minskad fattigdom och för att stärka mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Fortfarande saknar över en miljard människor i världen tillgång till el. Hur energi utvinns, distribueras och används i samhället har omfattande påverkan på klimat och miljö liksom på ekonomisk och social utveckling. Energi, vatten och livsmedelsproduktion är nära sammanlänkade och av stor betydelse för hållbar utveckling, inklusive för att kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom ska kunna förbättra sin situation. Energisektorn står för ca två tredjedelar av de totala globala växthusgasutsläppen. För att motverka klimatförändringarna och bidra till ambitionerna i Parisavtalet behöver alla länder ställa om till mer förnybar energi och hållbara energisystem. Den tekniska utvecklingen och forskningen kring förnybar energi går ständigt framåt och har stärkt förutsättningarna för en nödvändig omställning till ett hållbart energisystem. Länders energiförsörjning har också ett tydligt säkerhetspolitiskt perspektiv. Satsningar på energieffektiviseringar och på förnybar energi kan bidra till att trygga länders inhemska energitillgångar, minska känslighet för fluktuerande bränslepriser och minska beroende av importerad energi. Hållbar energi är en viktig förutsättning för att uppnå många av de globala målen. I arbetet med hållbar energi krävs ett integrerat arbetssätt och starkt samstämmighet mellan olika politikområden som klimat-, energi-, finans-, närings- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Sveriges energipolitik ska fungera som ett föredöme och relevanta svenska erfarenheter och lösningar ska bidra i det globala arbetet med hållbar energi. Sverige ska också ta lärdom av och vara aktivt i internationellt och globalt arbete med hållbar energi.

Regeringens ambition är att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland med ett energisystem baserat på 100 procent förnybar energi. Sverige är i dag det land inom EU som har den största användningen av biobränslen i energisystemet. Det svenska arbetet med att fasa ut användningen av fossila bränslen för el- och värmeproduktion har kommit långt. Sverige har även den högsta andelen förnybar energi i transportsektorn inom EU. För att uppnå ambitionen för Sveriges energisystem har regeringen bland annat utökat och förlängt elcertifikatssystemet för att främja förnybar elproduktion, ökat det

ekonomiska stödet för solenergi samt föreslagit mål för effektivare energianvändning. Regeringen avser att lägga fram en proposition om övergripande mål för energipolitiken för att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar energiförsörjning. Regeringen har även lagt fram ett flertal åtgärder inom klimatpolitikens område som också bidrar till övergången till ett fossilfritt energisystem.

För att nå målet krävs både ny teknik och en ökad produktion av till exempel solpaneler, vindkraftverk, turbiner och batterier. Den ökade produktionen kommer att innebära ökad efterfrågan på exempelvis vanadin, kobolt, grafen och litium. Regeringen har därför tillfört medel för att växla upp arbetet med att identifiera mineraler och metaller nödvändiga för bland annat klimatomställningen och för att säkerställa tillgång på råvaror av hög kvalitet genom ansvarsfull och miljömässigt hållbar utvinning och återvinning.

Regeringen verkar för en global utfasning av subventioner till fossil energi. Ett exempel är Sveriges engagemang i Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform. Sverige verkar också för att stödja införande av pris på koldioxidutsläpp, bl.a. genom deltagande i Carbon Pricing Leadership Coalition och genom att stödja Partnership for Market Readiness och Transformative Carbon Asset Facility.

Tillgången till och fördelningen av energi i utvecklingsländer är ofta ojämlig. Förbättrad tillgång till energi, inte minst på lokal nivå, till rimliga priser, skapar därför förutsättningar för människor som lever i fattigdom och utsatthet att förbättra sina livsvillkor. En avgörande faktor för att skapa en hållbar och inkluderande energisektor är ändamålsenliga, effektiva och transparenta institutioner, lagar och regelverk. Förbättrade skattesystem och ökade skatteintäkter kan också möjliggöra investeringar för en mer inkluderande och hållbar energisektor. Kapacitetsutbyggnad i utvecklingsländer är centralt, inte minst vad gäller kunskaps- och tekniköverföring om ny forskning och innovation kring miljöteknik, nya alternativa förnybara lösningar och upphandling av hållbara energisystem. Ett exempel är Sveriges bidrag med expertis till Clean Energy Solution Centre. Syftet med detta arbete är att ge utvecklingsländer en direkt och kostnadsfri tillgång till rådgivning om styrmedel och regler för främjandet av hållbar energi. Det kan omfatta alltifrån hur man sätter upp politiska klimat- och energimål och ramverk, utveckling av enskilda styrmedel till hur man etablerar ett forskningsinstitut för att bygga upp inhemsk kompetens.

Sverige är en av de största givarna räknat per capita till flera av de stora globala miljö- och klimatfonderna där strävan är att minska klimatpåverkan bl.a. genom att främja energieffektivisering och investeringar i förnybar energi. Några exempel är svenskt engagemang i Gröna klimatfonden, Globala miljöfaciliteten, Sustainable Energy for All, International Energy Agency (IEA) och International Renewable Energy Agency. Inom ramen för IEA har regeringen beslutat om svenskt bidrag till programmet Clean Energy Transitions Programme med syfte att minska energirelaterade växthusgasutsläpp i tillväxtländer genom att stärka deras institutionella kapacitet och utveckla ramverk för policyutveckling och innovationsfrämjande.

En del i Sveriges globala engagemang i hållbar energi gäller arbetet i de internationella finansiella institutionerna. Dessa institutioner har en viktig

roll i att stödja regioners och länders, inte minst fattiga länders, energiförsörjning samt att driva på för förnybara energilösningar. Regeringen har en fortsatt ambitionshöjning för att institutionernas energiinvesteringar ska bli mer klimat- och miljövänliga. Regeringen verkar också för att institutionerna ska stärka sitt arbete med utfasning av länders subventioner av fossila bränslen och sitt stöd för introduktion av prissättningssystem på koldioxidutsläpp, som koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter. Regeringen anser att institutionernas investeringar i, och stöd till, fossil energi behöver fasas ut till förmån för ökade investeringar i förnybar energi och energieffektiviseringar för att klimatmålen ska kunna uppnås. Regeringen anser även att institutionerna ska anta ambitiösa och tidsatta mål för att öka andelen investeringar i förnybar energi och energieffektivisering samt främja policyreform och upphandlingskriterier i låntagarländerna för att minska institutionernas klimatavtryck. Regeringen arbetar proaktivt med att försöka förändra institutionernas energi- och klimatpolicier. Regeringen arbetar med påverkan på institutionerna genom bilaterala möten, dialog med andra ägare och givare i institutionerna samt genom det löpande styrelsearbetet, men regeringen har också gjort och avser vid behov fortsätta att göra markeringar i enskilda projekt.

Regeringen avser att arbeta vidare med målet om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland med 100 procent förnybar energi. Därutöver verkar regeringen för starkt internationellt arbete med policyutbyte och kapacitetsuppbyggnad om effektiva styrmedel för en hållbar energi- och klimatpolitik. Framöver kommer särskilt omställningen av energisystem i tillväxtländer till en mer hållbar energiförsörjning och minskade energirelaterade växthusgasutsläpp att bli viktig för att uppnå globalt satta mål. Internationella finansieringsinstitutioner behöver även anta ambitiösa och tidsatta mål för ökade andelar investeringar i förnybar energi med det långsiktiga målet att institutionernas investeringar i, och stöd till, fossil energi ska fasas ut. Fokus på hållbar utvinning och återvinning av mineral och metaller kommer likaledes bli nödvändigt i utvecklingen av hållbar förnybar energi.

3.8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

3.8.1 Exempel på PGU-område: Internationella arbetsmarknadsfrågor och Global Deal

(Huvudansvariga: Utrikesdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet. Andra berörda är bl.a. Statsrådsberedningen och t.ex. Justitiedepartementet, Socialdepartementet, Utbildningsdepartementet och Finansdepartementet.)

På global nivå har sysselsättnings- och arbetslivsfrågornas roll i kampen mot fattigdomen stärkts ytterligare genom Agenda 2030. Mål 8 ska verka för en inkluderande och långsiktig hållbar ekonomisk tillväxt, samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Mer än hälften av världens arbetstagare befinner sig i osäkra anställningar, ofta instängda i en ond cirkel av lågproduktiva yrken med dålig lön och begränsad tillgång till både utbildning och socialförsäkringar. Detta gäller i högre utsträckning kvinnor än män. Under de kommande 20 åren väntas dessutom den globala arbetskraften öka med 800 miljoner människor, vilket kräver stora ansträngningar för att skapa nya jobb. Mål 10 ska verka för minskad ojämlikhet och är också av stor betydelse för att globaliseringens vinster ska fördelas mer rättvist. Idag upplever många att globaliseringen har medfört ökade klyftor vilket kan utgöra grogrund för populistiska krafter. Att främja makroekonomisk stabilitet, sysselsättning och anständiga arbetsvillkor är viktiga faktorer för hållbar utveckling. Handel är ett viktigt instrument för en hållbar och inkluderande ekonomisk tillväxt. Regeringen verkar för en fri och rättvis handel inom både handelspolitiken och utvecklingssamarbetet. Samstämmiga åtgärder behövs mellan olika politikområden som arbetsmarknads-, social-, närings- och handelspolitik, liksom integrations-, bistånds- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Sverige strävar efter internationella relationer som styrs av normer och regler. Globala regler på arbetsmarknaden är viktiga för att säkra mänskliga rättigheter i arbetslivet men också för att främja en fri och rättvis handel.

Statsministern har tillsammans med ILO och OECD tagit initiativ till Global Deal, som presenterades i september 2016. Global Deal är ett globalt partnerskap som fokuserar på förbättrade arbetsmarknadsrelationer och social dialog som ett verktyg för bättre arbetsvillkor och inkluderande tillväxt. Global Deal bidrar till att uppfylla framför allt mål 8 om anständiga arbetsvillkor och mål 10 om minskad ojämlikhet men även mål 17 om globala partnerskap i Agenda 2030.

Fokus i arbetet med Global Deal ligger på följande:

- Att uppmuntra parterna till att förstärka sitt arbete genom frivilliga åtaganden i enlighet med Global Deals målsättningar. Det kan handla om redan existerande arbete såväl som nya initiativ.
- Att öka forskningen och kunskapsbasen om social dialog och goda arbetsmarknadsrelationer.
- Att tillhandahålla en kommunikationsplattform där parterna kan dela med sig av goda exempel och utbyta erfarenheter.

Redan drygt ett år efter lanseringen har Global Deal runt 80 parter. Sverige har en ledande roll i arbetet men under 2018 kommer, såsom beslutat när Global Deal lanserades, sekretariatsfunktionen att föras över till en internationell organisation.

I mars 2017 påbörjades etablerandet av en stödfunktion för Global Deal, placerad på UD. Inom ramen för Global Deal har en rad högnivåmöten,

seminarier och outreach-aktiviteter genomförts. Global Deal spänner över flera politikområden och kan spela en tydlig roll även i till exempel handels- och biståndspolitik.

I september i New York anordnades det första högnivåuppföljningsmötet för Global Deal i samarbete med WEF med deltagande av statsminister Stefan Löfven. I november arrangerade Sverige tillsammans med WTO ett högnivåmöte om Global Deal och handel och arbetsrätt med statsministern som en av värdarna. På ILO hölls också ett Senior Officials-möte med alla parter som gav inspel till det fortsatta arbetet. Dessutom lanserades en internationell grupp av seniora rådgivare som ska ge råd och vägledning.

Vid det sociala toppmötet om rättvisa jobb och tillväxt som Sverige anordnade tillsammans med Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker annonserade Frankrike sin anslutning till Global Deal. Sammanlagt 17 franska partner har gått med, däribland 15 företag, och Frankrike har skapat en egen Global Deal-plattform.

Handelsminister Ann Linde har deltagit i ett Global Deal-seminarium i Tunisien i syfte att dela erfarenheter av social dialog med parterna på den tunisiska arbetsmarknaden, diskutera vägen framåt för samarbete i linje med Global Deal och bidra till demokratiseringsprocessen.

För att ytterligare öka genomslaget för Global Deal har bland annat två studier presenterats som belyser betydelsen av social dialog utifrån ett privatsektorperspektiv. Sverige har också stått som värd för ett trepartsbesök från Chile.

I linje med arbetet inom Global Deal har anständiga arbetsvillkor och social dialog tydligt lyfts fram i utvecklingssamarbetet, där regeringen ser sysselsättning som en brygga mellan ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Mål i fråga om ekonomisk utveckling finns i ungefär hälften av strategierna för det bilaterala utvecklingssamarbetet. Det är också viktigt att informera om att tillväxt och utsläppsminskningar är möjliga att uppnå samtidigt. Sverige kan uppvisa ett konkret exempel – mellan 1990 och 2013 minskade koldioxidutsläppen med 22 % samtidigt som BNP steg med 58 %. Speciellt i utvecklingsländer spelar utlandsmyndigheterna en viktig roll för att bidra till kapacitetsutveckling i linje med Global Deal.

I ILO har regeringen varit internationellt drivande i frågor kring anständig och produktiv sysselsättning. Regeringen har genom EU bidragit till att samarbetsavtal slutits mellan ILO och Qatar för att förbättra förhållandena på arbetsmarknaden. I en rekommendation antagen av ILO 2017 har regeringen också aktivt verkat för att lyfta fram den centrala roll produktiv sysselsättning och anständiga arbetsvillkor har i övergång från kris till hållbara och inkluderande samhällen. Vidare tillsatte ILO under 2017 en högnivåkommission om framtidens arbete där statsministern är medordförande. Kommissionen ska identifiera utmaningar på dagens arbetsmarknad och vad som måste göras för att möta dessa.

Inom handelspolitiken har Sverige arbetat för att EU:s bilaterala och regionala handelsavtal ska främja ILO:s globala normer och framförallt kärnkonventionerna. Sverige har även bidragit genom skrivningar i tolkningsdeklarationen för frihandelsavtalet mellan EU och Kanada (Ceta) som förtydligar respekten för kollektivavtal och strejkrätt. Frågor om anständiga arbetsvillkor och rättigheter i arbetslivet är centrala för

regeringen. En viktig del är att motverka utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare som kommer till Sverige. Goda arbetsvillkor för arbetskraftsinvandrare, i Sverige, inom EU och globalt, utgör en prioriterad fråga för regeringen. Regeringen avser att fortsätta arbetet med att aktivt motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare, bl.a. genom att stödja utvecklingen av International Recruitment Integrity System för certifiering av företag som förbinder sig till etisk rekrytering samt genom att aktivt driva frågor om arbetskraftsinvandrares möjligheter och rättigheter inom ramen för det globala migrationsramverket.

Under 2018 kommer regeringen att verka för genomförandet av överföringen av sekretariatsfunktionen för Global Deal till en internationell organisation. Regeringen kommer även att verka för att fler parter ansluter till initiativet, och att parterna gör åtaganden och genomför dem samt öka den bilaterala outreach-verksamheten. En viktig del i arbetet blir den första avrapporteringen, Global Deal Flagship Report, som sammanställs av OECD och ILO. Denna rapport kommer att publiceras vartannat år. Sverige kommer också fortsatt att verka för att ILO:s medlemsländer ratificerar och tillämpar organisationens grundläggande konventioner, de så kallade kärnkonventionerna. Det är vidare centralt att utvecklingssamarbetet och fältverksamheten, utifrån varje lands specifika förutsättningar, bidrar till målen i Agenda 2030 och ratificering och genomförande av ILO:s normer. På EU-nivå är det viktigt att EU:s bilaterala och regionala handelsavtal främjar ILO:s globala normer och framförallt kärnkonventionerna. Sverige kommer fortsatt att arbeta med att aktivt motverka utnyttjande av arbetskraftsinvandrare, bl.a. genom att stödja utvecklingen av International Recruitment Integrity System för certifiering av företag som förbinder sig till etisk rekrytering samt genom att aktivt driva frågor om arbetskraftsinvandrares möjligheter och rättigheter inom ramen för det globala migrationsramverket.

3.9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

3.9.1 Exempel på PGU-område: Hållbart företagande

(Huvudansvariga: Utrikesdepartementet och Näringsdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Finansdepartementet, Miljö- och energidepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Justitiedepartementet och Kulturdepartementet.)

Företagens verksamhet påverkar samhällsutvecklingen i alla länder och vardagen för miljontals människor världen över, inte minst genom de produkter och tjänster de tillverkar och tillhandahåller. Företag är centrala aktörer för genomförandet av Agenda 2030 och för uppfyllandet av de globala målen. Genom ökad hållbarhet i produktion och konsumtion och genom innovativa produkter och tjänster som svar på olika samhälls- och hållbarhetsutmaningar kan företag bidra till en mer rättvis och hållbar

utveckling. Genom handel och investeringar bidrar företag också till arbetstillfällena, teknik- och kunskapsöverföring och ökade skatteintäkter. För många utvecklingsländer är tillväxtpotentialen inom allt ifrån produktförädling till de kulturella och kreativa näringarna viktig att ta till vara. De samlade näringslivsinvesteringarna i utvecklingsländer är avsevärt större än det samlade biståndet. Kvinnor, män, pojkar och flickor som lever i fattigdom gynnas dock inte per automatik av företagets verksamhet. För detta krävs ofta ett samspel mellan stat och näringsliv i syfte att säkerställa en inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling som kan bidra till minskad fattigdom.

Hållbart företagande handlar om att driva företag på ett ansvarsfullt sätt för att bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar samhällsutveckling. Hållbart företagande omfattar enligt regeringens definition mänskliga rättigheter, anständiga arbetsvillkor, hänsyn till miljö och klimat och antikorrruption. Till detta kommer också jämställdhet, barnrättsperspektivet, mångfald, affärsetik och beskattning. Ett samordnat och samstämt arbete för hållbart företagande behövs där flera aktörer och politikområden berörs. Viktiga politikområden är bl.a. närings-, handels-, arbetsmarknads-, miljö-, klimat- och energi-, finans-, kultur- och utrikespolitiken.

Många svenska företag arbetar aktivt med hållbart företagande och det finns flera exempel på hur företagen i sin dagliga verksamhet bidrar positivt till samhällets utveckling. Ansvaret för hållbart företagande är företagets, men utvecklingen är ett samspel mellan flera olika aktörer. Staten ansvarar för utveckling av institutioner och regelverk som bl.a. främjar hållbarhetskriterier vid investeringar. Arbetsmarknadens parter kan genom kollektivavtal och globala ramavtal säkerställa villkor och rättigheter för arbetstagare. Civilsamhällesorganisationer kan identifiera utmaningar, föreslå åtgärder och bidra med kunskap, inte minst om utveckling i fattiga länder. Civilsamhället har också en viktig roll när det gäller ansvarsutkrävande. Investerare, kunder och konsumenter kan påverka, välja bort eller belöna företagets produkter och tjänster.

Regeringens arbete

Under 2015 utvecklade regeringen en ny och mer ambitiös politik för hållbart företagande. I december 2015 överlämnades en skrivelse till riksdagen (skr. 2015/16:69) med regeringens syn på en rad frågor kopplade till hållbart företagande. I augusti 2015 presenterades en nationell handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter med ett femtiotal åtgärder för att omsätta FN:s vägledande principer på området i praktisk handling. Under våren 2016 utarbetade regeringen, med utgångspunkt i skrivelsen, en vägledande plattform för hållbart företagande riktad till svenska företag. Av dessa dokument framgår regeringens förväntningar på företagens hållbarhetsarbete, rekommendationer för hur arbetet bör bedrivas samt regeringens åtgärder för att stödja företagen.

Från regeringens sida finns en tydlig förväntan på att svenska företag ska agera hållbart och ansvarsfullt. De svenska företagen förväntas ha de internationella riktlinjerna för hållbart företagande som utgångspunkt för sitt arbete, både i Sverige och på andra marknader.

I februari 2018 presenterades Regeringskansliets uppföljning av handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter, som tidigare aviserats. Med uppföljningen som grund kan det konstateras att ett flertal åtgärder har vidtagits för att stötta och driva på företagens hållbarhetsarbete. Bland annat har det blivit tydligare hållbarhetskrav i svensk lagstiftning på företagen, t.ex. vad gäller obligatorisk hållbarhetsrapportering för stora företag och tre nya lagar om offentlig upphandling där förutsättningarna för att ställa hållbarhetskrav vid upphandling tydligare framgår. Ett annat exempel är nya regler för att underlätta för investerare att bedöma vilka hållbarhetsaspekter som beaktas vid fondförvaltning. Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att göra en bedömning av Sveriges efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter ("Base Line Study"), som ska redovisas i mars 2018. Frågor om hållbarhet och mänskliga rättigheter har också stärkts vid samverkan med näringslivet inom utvecklingssamarbetet och Sverige har drivit vikten av miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar upphandling gentemot FN och internationella finansieringsinstitutioner, bl.a. Världsbanksgruppen.

Regeringen kommer att fortsätta att stödja företagen i arbetet med hållbart företagande. Uppföljningen av handlingsplanen för företagande och mänskliga rättigheter kommer tillsammans med Statskontorets bedömning av Sveriges genomförande av FN:s vägledande principer att utgöra en grund för det fortsatta arbetet. En viktig fråga är att stärka länken till Agenda 2030.

Bolag med statligt ägande

Regeringens ambitionsnivå för hållbart företagande i bolag med statligt ägande är hög. Ägarstyrningen syftar till att bolagen ska agera föredömligt inom området hållbart företagande. Vägledande för detta arbete är bl.a. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling men det innebär även att bolagen ska arbeta aktivt för efterlevnad av internationella riktlinjer om hållbart företagande, inklusive FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, samt rapportera enligt Global Reporting Initiative eller något annat internationellt ramverk för hållbarhetsredovisning. I december 2016 beslutade regeringen om Statens ägarpolicy och riktlinjer för bolag med statligt ägande 2017.

Ambitionsnivån för bolagens arbete med hållbart företagande har höjts ytterligare genom Agenda 2030 och de globala målen har inkluderats i ägarpolicyen för att tillsammans med de internationella riktlinjerna vägleda bolagen i deras arbete. Bolag med statligt ägande ska inom ramen för sin verksamhet analysera de globala målen i Agenda 2030 för att identifiera de mål som bolagen genom sin verksamhet påverkar och bidrar till. I den reviderade ägarpolicyen förtydligade regeringen även att Parisavtalet ska vägleda bolagen i deras arbete för minskad klimat- och miljöpåverkan. Skattefrågor lyfts särskilt fram, bolagens ansvarsfulla agerande inom området ska bland annat innefatta policybeslut på styrelsenivå. Bolagen ska även identifiera relevanta områden inom hållbart företagande i sin affärsstrategi och i styrelsen fastställa strategiska mål för ett hållbart företagande som sedan följs upp genom ägardialog och i samband med genomförande av hållbarhetsanalyser.

För bolag med statligt ägande tillämpar Regeringskansliet en hållbarhetsanalys som belyser relevanta områden inom hållbart företagande för respektive bolag. Resultatet av analysen används i den aktiva förvaltningen och uppföljningen av bolagen, inklusive vid nominering av styrelseledamöter. För att höja kunskapen om FN:s vägledande principer genomförde Näringsdepartementet under 2015–2017 ett antal workshops med de statligt ägda bolagen. Mänskliga rättigheter har även fått ett större utrymme i ägares uppföljning av bolagens arbete. Vid behov har frågorna också följts upp i ägardialogen. Arbetet med att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter fortsätter under 2018.

Under våren 2017 genomförde Näringsdepartementet en undersökning av hur väl bolagen med statligt ägande kommunicerar om sitt arbete med mänskliga rättigheter. Arbetet kommer att användas för att bolagen med statligt ägande ska kunna fortsätta att stärka sitt arbete med mänskliga rättigheter i linje med FN:s vägledande principer. Regeringen verkar också för att bolag med statligt ägande, när så är lämpligt, genomför konsekvensanalyser i syfte att bedöma och hantera betydande risker avseende mänskliga rättigheter. För ytterligare information om hållbart företagande och bolagen med statligt ägande hänvisas till verksamhetsberättelsen för bolag med statligt ägande 2016.

3.9.2 Mål- och intressekonflikt: Företagande på svåra marknader

Många svenska företag bedriver verksamhet på en internationell arena, genom globala leverantörskedjor och affärsrelationer. Under hösten 2015 lanserade regeringen en exportstrategi med insatser för att ytterligare stärka svenska företags export- och internationaliseringsmöjligheter på viktiga tillväxtmarknader runt om i världen. Exportstrategin ska bidra till stärkt konkurrenskraft, sysselsättning och växande företag i Sverige. Flera av dessa tillväxtmarknader präglas av politiska, sociala och miljömässiga utmaningar, t.ex. vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, jämställdhet och arbetsvillkor samt problem med korruption, svaga institutioner samt kapital- och skatteflykt.

Enligt regeringens bedömning är svenska företags närvaro på svåra marknader viktig. Kontakter och handel mellan människor och länder är i grunden positivt och kan gynna värden som öppenhet, demokrati, jämlikhet, jämställdhet och respekten för mänskliga rättigheter samt kan bidra till arbetet med miljö- och klimatutmaningar. På så sätt kan också samhällsutvecklingen påverkas i en mer hållbar riktning. En ökad export och internationalisering bidrar också till ekonomisk utveckling i de länder som svenska företag handlar med och investerar i. Synergier och samstämmighet ska därför sökas mellan arbetet med exportmålen och bidraget till rättvis och hållbar global utveckling. Regeringens politik för hållbart företagande är en viktig del i detta.

På svåra marknader är det av särskild betydelse att svenska företag agerar hållbart, som föredömen och i linje med internationella riktlinjer. Det stärker synergier med målet om rättvis och hållbar global utveckling

och kan motverka att mål- och intressekonflikter uppstår. Svenska företag ska vara förebilder för hur sociala och miljömässiga ansvarsfrågor integreras i affärsverksamheten. De ska ta miljöhänsyn och respektera mänskliga rättigheter i all sin verksamhet, vilket bl.a. kräver särskild uppmärksamhet när affärer görs i länder där dessa frågor och rättigheter är svaga eller inte respekteras fullt ut i lagstiftningen och myndighetsutövningen. Regeringen förväntar sig också att svenska företag tillämpar en tydlig antikorrupsionspolicy samt uppmuntrar företagen att utarbeta en skattepolicy och ett internt kontrollsystem.

Regeringen har under de senaste åren vidtagit ett flertal åtgärder för att stärka stödet till företagen när det gäller hållbart företagande inom ramen för exportfrämjandet, se även avsnitt 3.9.1. Under 2016 och 2017 fick Business Sweden ökade resurser från regeringen för att höja kompetensen inom hållbart företagande, bl.a. i samband med främjanderesor utomlands. Företag som vill delta i en främjanderesa förväntas underteckna ett åtagandedokument om vikten av hållbart företagande. Under hösten 2017 lanserade UD en webb utbildning för att höja kunskapen om hållbart företagande vid Sveriges ambassader så att de mer aktivt ska kunna stödja svenska företag utomlands. I april 2017 publicerade UD 135 nya landrapporter om situationen när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Rapporterna har bl.a. utvecklat för att ge bättre vägledning till företag om situationen i olika länder.

Hållbart företagande är också en viktig del i styrningen av Exportkreditnämnden (EKN), Svensk Exportkredit (SEK) och Swedfund International AB. Vid affärer i konflikttrabbade områden tillämpar både SEK och EKN särskild aktsamhet och en fördjupad hållbarhetsgranskning sker. SEK genomför även årligen en bedömning av verksamhetens risker att orsaka, bidra eller bli länkade till brott mot mänskliga rättigheter inklusive arbetsvillkor. Respekt för mänskliga rättigheter är också en integrerad del av Swedfunds granskning inför nya investeringar och en genomlysning av arbetet gjordes 2016 för att säkerställa att det sker enligt gällande direktiv.

Uppföljning av de satsningar på hållbart företagande som gjorts är viktig, framför allt för små och medelstora företag. Andra möjligheter är att verka för att stärka EU:s engagemang för hållbart företagande samt undersöka förutsättningarna för att stärka Sveriges nationella kontaktpunkt för OECD:s riktlinjer för multinationella företag (NKP). Statens ägarpolicy anger att bolagen med statligt ägande ska agera föredömligt inom området hållbart företagande, och det kan ske genom att kontinuerligt följa upp de strategiska målen för ett hållbart företagande som fastställs av bolagens styrelser samt att fortsätta arbetet med att integrera mänskliga rättigheter i styrningen av bolagen med statligt ägande och att stärka kunskapen om mänskliga rättigheter och styrelsens ansvar.

3.10 Minskad ojämlikhet

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

3.10.1 Exempel på PGU-område: Flyktingströmmar, migration och utveckling

(Huvudansvarig: Justitiedepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Finansdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Utrikesdepartementet)

Mot bakgrund av att antalet flyktingar och fördrivna i världen nu är det högsta sedan andra världskriget, närmare 66 miljoner människor varav drygt 22 miljoner flyktingar, står migrations- och flyktingfrågorna högt på Sveriges och EU:s dagordning och den internationella dagordningen. Förutom att möta omedelbara behov läggs fokus på långsiktiga globala lösningar samt på att främja migrationens positiva effekter på utveckling.

Antalet internationella migranter i världen uppskattas till 258 miljoner. Att människor migrerar är en stark mänsklig drivkraft med stor potential för ekonomisk och social utveckling, för den enskilda migranten och dennes familj, för ursprungslandet och för destinationslandet. De internationella kontaktnät som migration ger upphov till och diasporagrupperns engagemang kan även främja ökade investeringar, ökad handel och utveckling i både ursprungs- och mottagarlandet. Migranternas remitteringar kan bidra till viktiga inkomster för familjer i fattiga länder samt till investeringar i hälsa, utbildning och boende. Kvinnor som sändare eller mottagare av remitteringar, prioriterar ofta mer närliggande behov som förbättrar familjens livskvalitet. De remitterar också generellt en större andel av sina besparingar än män och deras remitteringar kommer ofta större grupper av människor till godo. Dock möter kvinnor större hinder än män att få tillgång till finansiella tjänster. Remitteringar kan även bidra till makroekonomisk utveckling och utgör en av de största källorna till finansiella flöden till låg- och medelinkomstländer. Det globala remitteringsflödet beräknas uppgå till ca 440 miljarder US-dollar, men bedöms vara mycket större då stora summor överförs genom informella kanaler. Handel bidrar till ekonomisk resiliens i hemländerna och är också ett instrument för flyktingar och migranter att bli aktiva ekonomiska aktörer i mottagarländer.

I Agenda 2030 inkluderas migration på ett heltäckande sätt, vilket var något som Sverige var med och drev i förhandlingarna. Migranternas positiva bidrag till tillväxt och hållbar utveckling uppmärksammas. Ett åtagande gäller att underlätta säker, ordnad, reglerad och ansvarsfull migration med full respekt för mänskliga rättigheter och en human behandling av alla migranter, flyktingar och fördrivna människor. Åtaganden om sänkta transaktionskostnader för remitteringar finns också i agendan, liksom åtaganden om migrantarbetares rättigheter. Även i slutdokumentet om utvecklingsfinansiering (Addis Ababa Action Agenda) finns flera åtaganden som rör migration. Många politikområden berörs av frågorna som t.ex. migrations-, flykting-, utvecklings-, arbetsmarknads-, finans-, utbildnings-, utrikes- och säkerhetspolitik handelspolitik samt rättsliga frågor.

Regeringens arbete

Sverige har tagit ett stort globalt ansvar vad gäller hanteringen av flyktingströmmarna och driver på inom EU för en jämnare fördelning av skyddsbehövande och asylsökande liksom globalt för en ökad ansvarsfördelning av flyktingar.

För att skapa en säker och ansvarsfull rörlighet av personer behöver migration ske i ordnade och reglerade former med respekt för de mänskliga rättigheterna. De lagliga vägarna för att söka asyl till Europa är få och antalet asylsökande är väldigt ojämnt fördelat inom EU. Regeringen presenterade i december 2017 en utredning om förutsättningarna för att skapa lagliga vägar för att söka asyl i EU (SOU 2017:103).

Ett av de huvudsakliga målen för den svenska migrationspolitiken är att tillvarata och beakta migrationens utvecklingseffekter. Att migration finns med på ett heltäckande sätt i Agenda 2030 kan bidra till förbättrad policyutveckling inom detta område på nationell, regional och global nivå. Ett exempel på hur migration kan främja positiva utvecklingseffekter är genom remitteringar. I det ligger att Sverige på EU-nivå och på global nivå bevakar att åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism – som är ett globalt mål i sig – inte i onödan gör det svårare och dyrare att skicka remitteringar. För att bidra till målsättningen i Agenda 2030 om sänkta överföringskostnader har Konsumentverket, sedan 2013, ett uppdrag att tillhandahålla en webbaserad informationstjänst för remitteringar. Tjänsten syftar till att skapa transparens kring olika överföringssätt och kostnaderna för dessa och därmed öka konkurrensen så att överföringskostnaderna kan minska. Sedan 2018 har ytterligare medel tillförts Konsumentverket för att fortsatt tillhandahålla och utveckla tjänsten. Kostnaderna för att skicka remitteringar från Sverige har i vissa fall varit relativt höga. Av Konsumentverkets informationstjänst framgår emellertid att kostnaderna inte längre är höga i alla kanaler. Detta gäller t.ex. vid bankkonto- till bankkontoöverföringar och inte minst i förhållande till remitteringar inom EU där Sverige har lägst överföringskostnader av alla medlemsstater.

En särskilt viktig del i arbetet är ett nära och väl fungerande samarbete med näringslivet. Regeringskansliet har inlett en dialog med Svenska bankföreningen i frågan om transaktionskostnader för remitteringar.

Sverige är en ledande humanitär aktör inom FN-systemet och var sjunde största bidragsgivare till FN:s flyktingorgan (UNHCR) år 2016. I linje med detta har Sverige uttryckt sitt tydliga stöd till framtagandet av ett globalt ramverk för flyktingar (Global Compact on Refugees), som syftar till en ökad global ansvarsfördelning för flyktingar. Målsättningen är att lätta trycket på värdländer, utöka möjligheter för självförsörjning, öka antalet vidarebosättningsplatser samt verka för förhållanden som möjliggör frivillig återvandring för flyktingar. I arbetet med det globala flyktingramverket har Sverige prioriterat frågor om ökad global ansvarsfördelning genom att bland annat betona åtgärder för att möta flyktingars och värdssamhällets behov samt metoder för utökad vidarebosättning.

Sverige har under många år varit drivande för bättre internationellt samarbete kring migration och verkade aktivt för att IOM skulle införlivas i FN (IOM införlivades i FN som en relaterad organisation den 19 september 2016) och för ökad solidaritet och gemensamt ansvarstagande

för såväl flyktingar som migranter i New York-deklarationen. Införlivandet av IOM i FN-systemet ses som en viktig del i arbetet för att underlätta en välfungerande migrationspolitik och det fortsatta arbetet med att arbeta fram ett globalt ramverk för migration (Global compact on safe, orderly and regular migration).

I arbetet med det globala migrationsramverket verkar regeringen för att skydda migranternas mänskliga rättigheter; underlätta säker och reglerad rörlighet av migrantarbetare med anständiga villkor, framförallt kvinnliga migrantarbetare; åtgärda irreguljär migration, genom stärkt kapacitet att hantera migration, bekämpa människohandel och -smuggling samt säkerställa effektivt och säkert återvändande och främja återintegrering; stärka utvecklingseffekterna av migration och migranternas integration i värdsamhällen; samt förbättra det internationella samarbetet och styrningen av migration.

Regeringen verkar för att alla EU-medlemsstater bidrar solidariskt och bl.a. vidarebosätter flyktingar och andra skyddsbehövande i samarbete med UNHCR. Fokus ligger dessutom på att underlätta rörlighet och cirkulär migration samtidigt som vi motverkar utnyttjande av arbetstigare samt människohandel och människosmuggling. Insatser görs även för att säkerställa ett effektivt och säkert återvändande och främja återintegrering. En förutsättning för arbetet är ett förtroendefullt samarbetsklimat och en bred dialog mellan världens stater och bättre genomförande av internationella åtaganden på det globala flykting- och migrationsområdet, inklusive migration och utveckling.

Regeringen verkar för en samordnande roll för IOM inom FN på migrationsområdet och för att stater åtar sig att göra frivilliga finansieringsbidrag till att stärka kapaciteten att hantera migration globalt.

3.11 Hållbara städer och samhällen

3.11.1 Exempel på PGU-område: Hållbar stadsutveckling

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är: Näringsdepartementet, Utrikesdepartementet, Justitiedepartementet, Kulturdepartementet och Socialdepartementet.)

Hållbar utveckling av världens städer är en global utmaning. Idag bor över hälften av jordens invånare i städer och urbaniseringen i världen förväntas öka. En miljard människor bor i slumområden i eller nära städer. Växande städer kan bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på miljö och ekosystem men kan också skapa nya möjligheter för ekonomisk tillväxt och innovationer. Med en stadsplanering som tar hänsyn till hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga – kan urbaniseringen bidra till inkluderande samhällen och minskad miljöbelastning. Hållbar stadsutveckling utgår från ett helhetsperspektiv med en integrerad planering av bostäder, bostadsområden, arbetsplatser, kommunikationer och infrastruktur. Viktiga delar är tillgång till rent vatten och sanitet, avfallshantering och

ren luft samt tillgång till service, arbete, skola och fritidsaktiviteter m.m. genom fungerande transportsystem. Att minska luftföroreningar i städer bidrar till bättre hälsa och motverkar miljontals förtida dödsfall varje år. Hållbart byggande och hållbar fysisk planering är en grundförutsättning för att skapa hållbar stadsutveckling med bra livsmiljöer. Genom nyttjande och tillgänglighet av smart teknik underlättas bl.a. information och medborgarinflytande. Viktiga aspekter inom alla stadier av utveckling, planering och byggande av hållbara städer är jämställdhet och kvinnors möjlighet att delta i beslutprocesser samt hänsyn till olika gruppers behov som t.ex. personer med funktionsnedsättning, barn och äldre människor. Andra centrala områden i stadsplaneringen för att skapa förutsättningar för goda livsmiljöer och hållbar stadsutveckling är att tillvarata och utveckla kultur, kulturmiljöer, kulturarv och arkitektur. Ett viktigt bidrag till hållbar utveckling är katastrofriskreducering och återuppbyggnad av bostäder i områden efter konflikt. Hållbar stadsutveckling kräver samarbete mellan en mängd olika sektorer, aktörer och nivåer i samhället. Många politikområden berörs såsom bl.a. bostads-, folkhälso-, rätts-, transport-, kultur-, innovations-, miljö-, klimat-, energi- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Sverige har lång erfarenhet av arbete med hållbar stadsutveckling och bidrar i det globala arbetet med nya lösningar och ny teknik. Många svenska företag är världsledande inom området och flera aktörer har viktiga erfarenheter och roller som t.ex. kommuner, organisationer och myndigheter. Sverige har beslutat om ett nytt delmål om hållbara städer, vilket aviseras i Budgetpropositionen för 2018. Regeringen har tillsatt Rådet för hållbara städer som ska vara ett forum för myndigheter och kommuner för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådet ska arbeta åtgärdsinriktat och stärka arbetet med hållbar stadsutveckling. Plattformen för hållbara städer, där fem myndigheter (Boverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Trafikverket) har haft ett regeringsuppdrag sedan 2014, har fyllt sitt syfte och avslutas samtidigt som Rådet för hållbara städer startar sitt arbete.

Stadsinnovationsstödet (2016–2019) administreras av Naturvårdsverket i samarbete med Boverket och Energimyndigheten och avser främst förstudier och projektering för att öka användningen av spetstekniker och avancerade systemlösningar för hållbar stadsutveckling. Som en del av det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018 har regeringen tagit initiativ till ett projekt om hållbara nordiska städer med fokus på klimatsmart mobilitet. Projektets syfte är bidra till en hållbar stadsutveckling genom att stödja omställningen till fossilfri och hållbara person- och godstransporter i nordiska städer och stadsregioner.

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har viktiga roller för en hållbar stadsutveckling, inte minst när det gäller att främja en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas så att kulturvården kan tas tillvara i samhällsutvecklingen. För att skapa bättre förutsättningar att tillvarata den potential som kulturmiljön utgör för ett hållbart samhälle beslutade regeringen under 2017 om uppdrag till tio myndigheter att utarbeta vägledande strategier för kulturmiljöfrågor (dnr Ku2017/01563/KL). Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

(MSB) är kontaktpunkt för Sveriges åtaganden inom ramen för FN:s ramverk för katastrofriskreducering (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030). Ramverket syftar till att minska riskerna för och konsekvenserna av olyckor och katastrofer. Ett fokusområde i ramverket handlar om att stärka återuppbyggnaden efter en katastrof. Sendairamverket är med sitt stora fokus på resiliens och på åtgärder för att reducera risker, starkt bidragande till uppfyllandet av målen i Agenda 2030. Sendairamverket ska stimulera FN-länder att vidta åtgärder som stärker motståndskraften mot katastrofer och därmed bidra till hållbar utveckling.

På det globala planet har arbetet inom UN-Habitat stor betydelse för att nå målen om hållbara städer. Sverige följer detta arbete och stöder UN-Habitats olika projekt genom Sida. Genomförandet av deklARATIONEN New Urban Agenda är avgörande i detta arbete och ligger också till grund för det Sveriges arbete på området.

Trafiksäkerhetsarbetet är en global folkhälsofråga med bäring på bl.a. särskilt utsatta grupper, jämställdhet och livskvalitet. 90 % av alla dödsolyckor på vägar sker i låg och mellaninkomstländer, trots att dessa bara har drygt 50 % av världens fordon. Nära hälften av de trafikdöda är utsatta grupper: fotgängare, cyklister och motorcyklister. I låg och mellaninkomstländer består dessa utsatta och oskyddade grupper i trafiken i hög grad av kvinnor. Mellan 20 miljoner och 50 miljoner människor är föremål för trafikskador per år, varav många leder till handikapp, vilket kan medföra ökad fattigdom. Trafikolyckor är ett växande problem i städer, och utan åtgärd bedöms trafikolyckor komma att vara den 5:e vanligaste dödsorsaken i världen 2030.

År 2010 utvecklade FN:s generalförsamling en handlingsplan för att minska antalet döda och skadade i vägtrafiken: Global Plan for the Decade of Action for Road Safety 2011–2020. Handlingsplanens mål är att halvera antalet döda i vägtrafiken i världen år 2020. Handlingsplanen går mot sitt slut utan att målet är uppfyllt. Med anledning av detta har Sverige kandidaterat för att vara värd för den tredje globala högnivåkonferensen om trafiksäkerhet årsskiftet 2019/2020. Konferensen kommer att bidra till att sätta fokus på trafiksäkerhet och dess folkhälsoaspekter. Det är också ett sätt att globalt bidra till uppfyllandet av Agenda 2030:s mål på trafiksäkerhetsområdet samt andra av FN:s uppsatta mål.

Regeringen arbetar vidare för att Sveriges arbete och kompetens med hållbar stadsutveckling ska tas tillvara i internationella sammanhang för att komma utvecklingsländer till del, t.ex. vad gäller effektiviseringar, nya lösningar och ny teknik. Det gäller bland annat genomförandet av ett antal förstudier och projekteringar avseende spetstekniker och avancerade systemlösningar för hållbar stadsutveckling.

Regeringen avser också att lägga fram en skrivelse om levande städer för riksdagen under våren 2018. Skrivelsen kommer att beskriva regeringens politik för hållbara städer och förhållandet till Agenda 2030 och de globala målen redovisas.

Genom stadsmiljöavtalen får kommuner och landsting medfinansiering för att främja cykling och kollektivtrafik i städer i syfte att nå klimatmålen och miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Genom stödet för gröna städer vill regeringen stärka förutsättningarna för att utveckla städerna till gröna, hälsosamma och trygga platser. Regeringen ser även att MSB:s

internationella arbete med katastrofriskreducering och tidig återuppbyggnad kan bidra till PGU-arbetet.

Skr. 2017/18:146

Världskapet för den tredje globala högnivåkonferensen om trafiksäkerhet i Sverige årsskiftet 2019/2020 i samarbete med WHO kommer genom sitt breda synsätt på trafiksäkerhet att kunna bidra till att konkretisera internationella mål på området och därmed bidra till bl.a. hälsa och minskad fattigdom.

3.12 Hållbar konsumtion och produktion

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

3.12.1 Exempel på PGU-område: Hållbar konsumtion och produktion

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Finansdepartementet, Näringsdepartementet, Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet, Socialdepartementet, och Utrikesdepartementet.)

Produktion och konsumtion av varor och tjänster påverkar rättvis och hållbar global utveckling, inte minst i utvecklingsländer och när det gäller människor som lever i fattigdom. Påverkan på exempelvis miljö, klimat och hälsa uppstår lokalt och globalt både före och efter det att konsumenter köper och använder en vara eller tjänst. Den sker under råvaruutvinning, tillverkning, transport, vid användning av produkter samt vid hantering av avfallet. Särskilt utvecklingsländer påverkas i hög grad av denna miljöpåverkan vilket innebär ökad fattigdom och minskad välfärd. Till exempel sker en växande del av produktionen och användningen av farliga kemikalier i utvecklingsländer, där kemikaliekontrollen och avfallshanteringen ofta är bristfällig. Kemikalier sprids även globalt i stora mängder via luft, vatten och varor. Plastanvändningen ökar globalt, vilket är särskilt problematiskt vid bristande avfallshantering. Plast är svårnedbrytbart och läcker ut i miljön. Detta leder till förorening av framför allt vattenmiljön. Vikten av att arbeta för minskade miljöföroreningar i utvecklingsländer understryks av att föroreningarna har betydande påverkan på människors hälsa och miljö.

Agenda 2030 sätter förnyat fokus på hållbar konsumtion och produktion, bl.a. lyfts det tioåriga globala ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion som antogs vid FN-konferensen om hållbar utveckling i Rio 2012. Kopplat till hållbar konsumtion och produktion finns frågor om resurseffektivitet och cirkulär ekonomi, liksom hållbar stadsutveckling, hållbar hantering av kemikalier och avfall, hållbara livsstilar, klimat, naturresurser och ekosystem. Arbete med hållbar konsumtion och produktion kräver samstämmighet mellan en rad politikområden som närings-, industri-, jordbruks-, fiske-, utrikes-, handels-, livsmedels-, hälso-, konsument-, arbetsmarknads-, utbildnings-, miljö-, klimat- och energipolitiken. 2018 är ett viktigt år då mål 12 kommer upp som tema vid FN:s politiska högnivåforum för hållbar

utveckling i juli, då även en halvtidsöversyn av det globala ramverket kommer att presenteras.

Regeringens arbete

Regeringen vill, i enlighet med generationsmålet, minska den svenska konsumtionens negativa miljöpåverkan globalt, inklusive i utvecklingsländer. Regeringens arbete med hållbar konsumtion och produktion utgår bl.a. från FN:s tioåriga ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion. Enligt beslutet i Rio ska OECD-länderna vara ledande och stödja utvecklingsländerna i deras omställningsarbete. Målet är att garantera ramverkets bidrag till att hantera globala utmaningar, såsom klimatförändringar och anpassning, fattigdomsbekämpning, socialt välbefinnande, effektiv resurshantering och bevarande av biologisk mångfald.

Naturvårdsverket är nationell fokuspunkt med uppgiften att samordna och driva på genomförandet av ramverket i Sverige. Verkets arbete är i första hand inriktat på hållbar konsumtion. Sverige leder programmet om hållbara livsstilar och utbildning tillsammans med Japan. Några av fokusområdena är textilier, kommunikation och att sprida goda exempel på hållbara livsstilar. Ramverkets övriga program handlar om konsumentinformation, hållbara byggnader och byggande, hållbar turism, konsumentinformation, hållbar offentlig upphandling och hållbara livsmedelssystem.

Regeringen presenterade 2016 en strategi för hållbar konsumtion, som tar sikte på vad staten kan göra för att underlätta för konsumenterna att agera hållbart. Strategin fokuserar på samarbete mellan olika aktörer, information till konsumenterna och en effektivare resursanvändning. Områden som står för en betydande del av utsläppen från konsumtion – livsmedel, boende och transporter – lyfts särskilt. Uppdrag har givits till Konsumentverket har fått i uppdrag att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster.

Regeringen pekar genom samverkansprogrammen ut fem svenska styrkeområden där vi tillsammans med partner investerar i framtiden. Genom samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv och akademi hittas nya, innovativa lösningar som stärker konkurrenskraften, bidrar till en hållbar utveckling och skapar fler jobb. Genom att samverka och kraftsamla kring innovationsinsatser får Sverige ut mesta möjliga resultat utifrån de resurser som satsas. År 2017 ser ut att bli det varmaste år som hittills har uppmätts på jorden sen mätningarna startade 1880. Klimatutmaningen är en av de mest angelägna utmaningar vi har att ta itu med i dag. Samverkansprogrammet Cirkulär och biobaserad ekonomi fokuserar på ett hållbart nyttjande av naturresurser och en omställning till ett fossilfritt samhälle. Samverkan mellan samhällets aktörer i hela värdekedjan med fokus på innovativa produkter och affärsmodeller är en förutsättning för omställningen.

Regeringens grundsyn är att de negativa effekterna på hållbar utveckling från svensk produktion och konsumtion måste minska samtidigt som de positiva effekterna måste öka, både inom och utanför Sveriges gränser. Alla länder behöver vidta åtgärder, med de utvecklade länderna i täten, och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar. Den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling återspeglas i Sverige

bl.a. av generationsmålet och de sexton miljö kvalitetsmål som fastställts av riksdagen. Det så kallade generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske för att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Generationsmålet slår fast att Sverige ska ha konsumtionsmönster som minimerar miljö- och hälsoproblem. Detta gäller både offentlig och privat konsumtion och avser miljö- och hälsoproblem både nationellt och globalt. Målet handlar också om säkrade ekosystemtjänster, biologisk mångfald, resurseffektiva kretslopp, förnybar energi, hushållning med naturresurserna och säker kemikalie- och avfallshantering. Målet ger en signal till samhällets aktörer om vad riksdagen och regeringen vill uppnå med miljöpolitiken och är vägledande för miljöarbetet i alla delar av samhället, även i näringslivet. Miljömålen och i synnerhet generationsmålet utgör därför en viktig bas för det svenska arbetet för hållbar konsumtion och produktion.

Hållbar konsumtion och produktion är en central del i en cirkulär och biobaserad ekonomi. En cirkulär ekonomi innebär hållbar produktion och konsumtion genom hela livscykeln, vilket förutsätter, giffria och resurseffektiva kretslopp. För att klara omställningen till fossilfri energi kommer det under en tid framöver dock att krävas utvinning också av primära råvaror. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter att utveckla hållbar primärutvinning. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har därför redovisat hur FN:s klassificeringssystem för råvaror skulle kunna tillämpas i Sverige. Utöver en minskad miljö- och hälsopåverkan stimulerar en cirkulär ekonomi innovation i allt från materialanvändning till nya affärsmodeller och skapar på så sätt nya affärsmöjligheter, jobb och ökad välfärd. Regeringen avser att stärka arbetet med cirkulär ekonomi genom dialog med näringslivet, översyn av styrmedel, policyintegrering och myndighetssamverkan bl.a. genom att inrätta en delegation för cirkulär ekonomi. En cirkulär ekonomi som beaktar globala värdekedjor, dvs. produkt- och leverantörskedjor över världen, är centralt för att nå en mer effektiv resursfördelning och en global hållbar utveckling. Här är stärkt transparens och ansvarstagande viktiga komponenter. I linje med detta avser regeringen även att fortsätta att medverka i initiativ som stöder utvecklingsländers omställning till grön ekonomi som FN:s miljöprogramms initiativ Partnership on Action for a Green Economy.

En hållbar hantering av kemikalier och avfall är en grundsten för hållbar konsumtion och produktion samt för en cirkulär ekonomi och därmed för en global hållbar utveckling. Den har även kopplingar till en rad andra politikområden såsom hälsa, fattigdomsbekämpning, vattenkvalitet och klimat. Regeringen ska fortsätta att arbeta för att nå en hållbar hantering av kemikalier och avfall på global nivå till 2020. Detta görs bl.a. genom att bilateralt stödja utvecklingsländernas arbete med en hållbar hantering av kemikalier och avfall samt multilateralt, inom främst den globala kemikaliestrategin SAICM och de globala konventionerna på området. Regeringen står värd för det andra intersessionella mötet inom den globala kemikaliestrategin SAICM och Beyond 2020-processen. Regeringen avser att i samband med detta möte initiera en informell högnivådiskussion om ett nytt ambitiöst ramverk för kemikalier och avfall efter 2020.

Offentlig upphandling

Tydliga riktlinjer för effektiv och hållbar upphandling är ett kraftfullt medel för att nå de globala målen i Agenda 2030. De offentliga inköpen kommer att spela en avgörande roll för såväl Sveriges nationella genomförande av Agenda 2030 som Sveriges politik för global utveckling. Sverige ska ligga i framkant och fortsatt vara ett föredöme när det gäller ansvarsfull upphandling. I regeringens nationella upphandlingsstrategi lyfts detta fram. Där lyfts det också fram hur de offentliga inköpen kan användas som ett strategiskt verktyg för att nå miljömålen.

Det är regeringens ambition att aktivt medverka till en hållbar utveckling i de nationella upphandlingarna samt verka för modern och hållbar upphandling i sina samarbetsländer. Både FN-systemet och de internationella finansiella institutionerna använder upphandling alltmer proaktivt för att främja hållbarhet. Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet har Sverige lyft fram hållbar offentlig upphandling som ett viktigt styrmedel för hållbarhet i samarbetsländerna. Samstämmighet mellan hur Sverige agerar å ena sidan på nationell nivå och i EU och å andra sidan internationellt och multilateralt är viktigt.

Upphandlingsmyndighetens arbete med att ta fram hållbarhetskriterier och andra verktyg såsom nyttokalkylsverktyg möjliggör för upphandlande myndigheter och enheter att genomföra miljömässigt och socialt ansvarsfulla upphandlingar. När det gäller hållbara produktionsvillkor har Upphandlingsmyndigheten fått ett särskilt uppdrag av regeringen att främja en mer tillförlitlig information om produktionsvillkor i andra länder vid offentlig inköp.

3.12.2 Mål- och intressekonflikt: privat konsumtion och hållbar global utveckling

Svensk konsumtion påverkar rättvis och hållbar global utveckling. Det ekologiska fotavtrycket från svenskars konsumtion ligger på en nivå som inte är förenlig med en långsiktigt hållbar global utveckling inom de planetära gränserna. Exempel på områden där det svenska ekologiska avtrycket ökar är elektronikimport, textilimport samt ökande konsumtion av importerat kött. Vad gäller klimatpåverkan bedömer bl.a. Naturvårdsverket att åtgärder för att begränsa klimatpåverkan från resor med flyg och konsumtion av kött är speciellt angelägna.

Många konsumenter vill bidra till en hållbar utveckling. För att underlätta konsumenters agerande krävs samhällsstrukturer såsom kollektivtrafik och insamlingssystem för avfall med god tillgänglighet. Ekonomiska styrmedel i form av bl.a. miljöbilspremier, skatteavdrag för reparationer och underhåll av vitvaror som utförs i bostaden och lägre moms för reparationer av vissa varor samt produktmärkning, t.ex. energimärkning, frivillig miljömärkning och information om bilar bränsleförbrukning och utsläpp är exempel på viktiga verktyg för att underlätta för konsumenter att göra miljö- och klimatsmarta val. Frivillig miljömärkning kan också underlätta hållbar offentlig upphandling. Framväxten av olika märkningssystem bidrar till en omläggning av produktions- och konsumtionsmönster. Det är samtidigt viktigt att

framväxten av olika märkningssystem inte bidrar till handelshinder för företag och exportörer, särskilt i utvecklingsländer.

Regeringen verkar för att Sverige ska vara ett föregångsland för en fri och rättvis världshandel bl.a. genom att motverka protektionism och driva att frågor om utveckling, fattigdomsbekämpning, arbetsvillkor, jämställdhet och miljö integreras i handelspolitiken. Sverige är också en betydande givare av handelsrelaterat utvecklingssamarbete.

Regeringen arbetar för progressiva internationella handelsavtal, där handelshinder rivs och där frågor om utveckling, fattigdomsbekämpning, arbetsvillkor, jämställdhet, miljö och hälsa integreras. EU:s frihandelsavtal med tredjeland ska bidra till social rättvisa och en bättre folkhälsa och miljö. Avtalen ska också uppmuntra genomförandet av internationella arbetsrättsliga avtal och miljöavtal. Samarbete sker kring frågor som är relevanta för de aktuella länderna, t.ex. hållbart fiske, användning av kemikalier samt frågor som rör hållbart företagande.

Utbildning på alla nivåer, liksom forskning och nyttiggörande av forskningsresultat, har en avgörande betydelse för att ge medborgare kunskap och färdigheter att bidra till en omställningsprocess samt för att möta företagens behov av rätt kompetens för en grön omställning.

För att främja en hållbar konsumtion är det även viktigt att sätta in åtgärder i produktionsländerna, så nära källan till problemet som möjligt. Det kan exempelvis röra sig om kapacitetsutveckling av relevanta myndigheter i utvecklingsländer och om hjälp till att ställa om produktionen i dessa länder. Det är viktigt att utvecklingsländernas vetenskapliga och tekniska kapacitet stärks och stöds för att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Hållbara livsmedelssystem och att minska matsvinnet är centralt. Svinnet förekommer i hela livsmedelskedjan, från producent till konsument. I utvecklingsländer står primärproduktionen för en stor del av det totala svinnet, medan det i den utvecklade delen av världen är hushållen som slänger mest.

Jordbruket, liksom utvinningen av produkter från havet, medför miljö- och klimatpåverkan. Regeringen har presenterat en livsmedelsstrategi som bl.a. omfattar ökad ekologisk produktion och minskat livsmedelssvinn ur ett livscykelperspektiv. Ett hållbart jordbruk är en utmaning för många utvecklingsländer. Exempelvis går det ofta åt stora mängder vatten och energi för primärproduktionen, resurser som ofta är en bristvara i utvecklingsländer och särskilt för människor som lever i fattigdom i dessa länder. En ohållbar bekämpningsmedelsanvändning har allvarliga negativa effekter på människors hälsa och miljön. Det finns en stor potential att minska dessa miljöproblem genom anpassade åtgärder i jordbruksproduktionen, men också genom att minska onödigt livsmedelssvinn i livsmedelskedjan.

Regeringen avser att stärka den offentliga sektorns roll som beställare av innovativ miljöteknik med hög miljöprestanda samt att verka för ökad hänsyn till miljömässiga, inklusive resurseffektiva sociala och ekonomiska effekter i offentliga upphandlingar både nationellt och internationellt. Detta görs bl.a. genom att ta fram en vägledning för ett sammanhållet agerande gentemot multilaterala organisationer för att säkerställa hållbar upphandling av dessa organisationer. Det finns också goda förutsättningar för trovärdiga märkningar med höga miljö- och

resurseffektivitetskrav som kan guida konsumenter till miljö- och klimatsmarta val, samtidigt som dessa inte blir handelshindrande. Strategin för hållbar konsumtion kommer att genomföras. Ambitionen är även att sprida kunskap om behov av och verktyg för hållbar konsumtion och utbildning för att uppnå en hållbar utveckling globalt genom ledarskapet tillsammans med Japan för det globala programmet om hållbara livsstilar och utbildning.

Att stärka hållbar konsumtion och produktion och övergången till en resurseffektiv cirkulär ekonomi globalt är angeläget och kan ske, bl.a. genom dialog med näringslivet, inrättande av en omvärldsbevakande delegation för cirkulär ekonomi och flygskatt. Det finns också en samverkan inom Norden kring industriellt träbyggnande för ökad klimatnytta och ökat bostadsbyggnande. Samverkan avser också arkitektur- och designlösningar för hållbara konsumtions- och produktionsmönster och bedrivs i arbetet med Nordiska ministerrådet.

3.13 Bekämpa klimatförändringen

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser

3.13.1 Exempel på PGU-område: Klimat och utveckling

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är Utrikesdepartementet och övriga departement.)

Klimatavtalet från Paris från 2015 skapar förutsättningar för ökat stöd till utvecklingsländer, både för att begränsa utsläppen och för att anpassa sig till klimatförändringarna. Fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig samt kvinnor, män, flickor och pojkar som lever i fattigdom och utsatthet drabbas särskilt hårt av klimatförändringar. Åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna kan påverkas av miljöförstöring och klimatförändringar, inklusive ursprungsbefolkningars rättigheter. Fattigdomsbekämpningen riskerar att avstanna eller gå om intet om inte klimatförändringarna hejdas, på grund av klimatförändringarnas effekter som t. ex. extremare väder som torka, skyfall och stormar, vilket i sin tur också påverkar bl.a. vattentillgång och livsmedelsproduktion, men också stabilitet och säkerhet samt migrationsflöden. Sendairamverket som syftar till att reducera riskerna för, och minska konsekvenserna av, olyckor och katastrofer är också viktigt för anpassningen till ett förändrat klimat.

Regeringens arbete

Sverige ska gå före i klimatfrågan som är en mänsklighetens största utmaningar. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Det kräver ett sammanhållet globalt och nationellt klimatarbete samt att klimatarbetet, såväl utsläppsminskningar som anpassning, integreras på ett samstämmigt sätt i alla politikområden. Sverige ska fortsatt vara en pådrivande part för genomförandet av klimatavtalet från Paris, inte minst

i förhållande till utvecklingsländer. OECD-länder som Sverige har ett särskilt ansvar för att gå före genom ambitiösa utsläppsmål. På regeringens förslag har riksdagen antagit ett klimatpolitiskt ramverk med en lag och några av världens mest långtgående klimatmål. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Sverige driver på inom EU för en ambitiös klimatpolitik samt arbetar aktivt med andra länder och aktörer för att stärka allianser och samarbeten. Sverige är också ett av de mest aktiva länderna i EU vad gäller att driva utvecklingen av ambitiösa hållbarhetskapitel i EU:s regionala och bilaterala frihandelsavtal. Fokus ligger bl.a. på frågor som rör miljö och hälsa (samarbete kring hållbart fiske, användning av kemikalier, hållbar konsumtion m.m). Regeringen driver också att konsekvensbedömning av avtalets effekt på hållbar utveckling (Sustainability Impact Assessment) ska få ett större inflytande både under förhandlingar och i uppföljningen av avtal. Under 2017 har EU:s strategi för handelsrelaterat utvecklingssamarbete (Aid for Trade) reviderats och Sverige har fått gehör för skrivningar som betonar vikten av att inkludera miljö- och klimathänsyn.

Sverige är en ledande givare till, och en aktiv styrelsemedlem i, ett flertal globala klimatfonder och arbetar för att tillgången till klimatfinansieringen ska underlättas, inte minst för de fattigaste och mest sårbara länderna. Dessutom arbetar Sverige aktivt, i exempelvis Gröna klimatfonden, med att stärka kopplingar mellan fondernas arbete och jämställdhets- och konfliktperspektiven. Sverige stöder vidare ICTSD (International Center for Trade and Sustainable Development) som arbetar med handels- och miljörelaterade frågor. Sverige bidrar till att främja kapacitetsuppbyggnad, teknikutveckling och innovativa lösningar för minskade utsläpp och klimatanpassning inte minst i utvecklingsländer. Sverige ska också bidra till att stödja utvecklingsländernas genomförande av de nationella klimatplanerna. Kopplingarna mellan utvecklingsstrategier och klimatplanerna bör därmed också stärkas. Det är dock viktigt att även utvecklingsländerna har åtaganden under det nya avtalet och att fler länder uppmuntras att bidra till klimatfinansiering.

I budgetpropositionen för 2018 har regeringen presenterat en satsning på 30 miljoner kronor 2018 och 50 miljoner kronor från 2019 till internationella klimatinsatser i syfte att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet. Satsningen är en av flera som ska finansiera klimatinsatser som utvecklar nya internationella samarbetsformer och resultatbaserad klimatfinansiering inom ramen för Parisavtalet.

Sverige vidtar stärkta insatser för att stötta utvecklingsländerna i deras genomförande av sina nationella klimatåtaganden (National Determined Contributions) i deras nationella utvecklingsplaner och budget. Sverige stödjer även insatser vad gäller kapacitetsuppbyggnad och teknikspridning för att stödja genomförandet av klimatavtalet från Paris.

Regeringen verkar också för att öka synergier mellan arbetet för att minska luftföroreningar och begränsad klimatpåverkan. Sverige innehar ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018. Genom ordförandeskapet stärker vi potentialen för grön omställning och ökad fokus på ambition, ledarskap och erfarenhetsutbyte inom klimatområdet. Sverige bidrar till utvecklingsländers arbete att höja ambitionen i deras klimatarbete genom det nya anslaget för internationella klimatinsatser och fortsatt ambitiösa

bidrag till de globala klimatfonderna. Sveriges medordförandeskap i gröna klimatfondens styrelse 2018 innebär en möjlighet att visa ledarskap i multilateral klimatfinansiering och därigenom befästa Sveriges viktiga roll i de internationella klimatförhandlingarna.

Sverige verkar även för ambitiösa målsättningar på miljö- och klimatområdet för internationella finansieringsinstitutioner, vilket inkluderar att avsevärt öka investeringar i förnybar energi samtidigt som investeringar i fossil energi fasas ut, att verka för ökad transparens i finansieringsinstitutionernas upphandlingsregelverk, konkreta och ambitiösa målsättningar i institutionernas resultatramverk och att stärka formuleringar i policyer på området. Sverige verkar även för att EU-kommissionen (DG Echo) i sitt arbete med katastrofriskreducering beaktar frågor som hållbar utveckling, klimat och miljö och att EU:s bilaterala och regionala handelsavtal främjar genomförandet av internationella miljökonventioner och höga skyddsnivåer på miljöområden.

3.14 Hav och marina resurser

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

3.14.1 Exempel på PGU-område: Hållbara hav

(Huvudansvarig: Miljö- och energidepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Näringsdepartementet och Utrikesdepartementet.)

Havens resurser är viktiga för den globala livsmedelsförsörjningen, inte minst i många fattiga länder och regioner. Detta gäller i hög utsträckning för människor som är beroende av kustnära fiske. Arbetet mot fiskesubventioner som leder till ohållbart fiske, som sker inom ramen för WTO-förhandlingarna, är centralt. Att utveckla och införa vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden till över de nivåer som kan ge maximal hållbar avkastning är nödvändigt för att säkra livsmedelsförsörjning, inte minst i utvecklingsländer. En annan central del i arbetet för ett globalt hållbart fiske är att stoppa olagligt, orapporterat och oreglerat fiske, s.k. IUU-fiske, som beräknas stå för upp till 15 procent av de årliga globala fångsterna, samt att stärka den globala fiskeriförvaltningen och tillgången till vetenskapligt baserade data. Havens resurser och ekosystemtjänster är också av stor betydelse för utveckling av en långsiktig hållbar blå ekonomi. Till exempel bidrar utvecklingen av kustnära turism till ekonomisk och social utveckling i många utvecklingsländer.

Tillståndet för kustvatten och haven är mycket allvarligt. Ekosystemen och därmed havets ekosystemtjänster påverkas negativt av bl.a. klimatförändringar, havsförsurning, utvinning av mineraler och ohållbara fiskemetoder, marin nedskräpning och miljögifter. Havens motståndskraft och förmågan att ta upp och bryta ner näringsämnen och gifter, reglering av klimat m.m. försämrats. Många fiskbestånd minskar kraftigt och arter dör ut. Miljötillståndet är ett allvarligt hot mot hållbara fiskebestånd.

Marint skräp påverkar kust- och havsbaserade näringar negativt. Exempelvis förväxlar fisk och andra marina arter plast med föda och riskerar undernäring. Turismen är beroende av attraktiva miljöer med friska kustvatten.

För att bidra till arbetet med hållbara hav behövs samarbete över landgränser och samstämiga åtgärder mellan flera politikområden, inklusive miljö-, fiske-, jordbruks-, närings-, sjöfarts-, utbildnings- och utrikespolitiken.

Regeringens arbete

Sedan Agenda 2030 antogs 2015 har Sverige intagit en ledande roll i genomförandet av mål 14. FN:s högnivåkonferens "The Ocean Conference" arrangerades med Sverige och Fiji som initiativtagare och ordförande i New York juni 2017. En ambitiös och åtgärdsinriktad politisk deklaration, "Call for Action", antogs. Deklarationen tar ett helhetsgrepp om de havsrelaterade utmaningarna och syftar till att aktivt vända den nedåtgående trenden och främja en hållbar utveckling för världens hav. Konferensen bidrog till ett globalt momentum för havsfrågan och till en tydligare placering av havsfrågan på den globala utvecklingsagendan. Detta speglas inte minst genom tillsättningen av ett särskilt FN-sändebud för havet. Under konferensen registrerades över 1 400 frivilliga åtaganden av såväl stater som organisationer och näringsliv. Regeringen registrerade eller deltog i 26 åtaganden, flertalet inom regeringens prioriterade områden inför konferensen vilka var följande: 1) minska utsläpp av föroreningar och nedskräpning av haven, 2) hållbart nyttjande av resurser inom havsbaserade näringar samt 3) tydliggöra kopplingen mellan hav, kust och klimat.

I samband med genomförandet av konferensen har Sverige stärkt de marina aspekterna i samarbetet med flertalet organisationer, exempelvis GEF, UNDP och FAO. Sverige har drivit havsfrågan inom FN-systemet och arbetat för att stärka genomförandet av internationella avtal och konventioner. Under 2017 gav regeringen även riktade stöd till organisationer och konventioner som t.ex. Unep, IUCN, CBD, Icri, Unesco, Siwi, The Ocean Foundation m.fl. för deras arbete med havsmiljön inom ramen för utvecklingssamarbetet.

Regeringen fortsätter att främja långsiktigt hållbara havsbaserade näringar bl. a genom att inom ramen för WTO driva på arbetet för förbud mot skadliga fiskesubventionen som bidrar till ohållbart fiske. Genom stöd till The Pacific – European Union Marine Partnership (Peump) bidrar Sverige till att stärka regionala, nationella och lokala insatser för en hållbar blå ekonomi som främjar de mest utsatta grupperna, inklusive kvinnor, barn och unga.

Regeringen har särskilt lyft frågor om marina föroreningar och marint skräp bl.a. vid FN:s miljöförsamling (Unea-3). Regeringen verkar för ett stärkt genomförande av existerande instrument, inklusive diskussionen om ett globalt bindande avtal för marint skräp. Regeringen arbetar även för ett bindande internationellt ramverk för farliga kemikalier. Åtgärder nära källan är grundläggande för att effektivt motverka att landbaserade föroreningar och marint skräp når haven. En välfungerande mottagning av avfall från marina näringar i hamnar är en förutsättning för att minska

marin nedskräpning. Åtgärder som främjar hållbar stadsutveckling och miljömässig hållbar och säker kemikalie- och avfallshantering är centrala. Under 2017– 2020 bidrar Sverige till IUCN:s arbete med att möjliggöra för intressenter i Afrika och Stillahavsområdet att minska nedskräpningen av plast i havet.

Regeringen verkar aktivt för att stärka utvecklingssamarbetet i EU:s maritima politik och i EU:s gemensamma fiskeripolitik. Sverige är även aktiv inom den internationella sjöfartsorganisationen (IMO) för att bidra till en minskad miljöpåverkan från internationell sjöfart. Regeringens maritima strategi från 2015 är en viktig utgångspunkt i arbetet nationellt för hållbara hav.

Regeringen verkar även för att få till stånd ett ambitiöst genomförandeavtal till FN:s havsrättskonvention Unclos för skydd av biologisk mångfald i områden bortom nationell jurisdiktion (BBNJ). Ett viktigt syfte med det nya avtalet är att utveckla samarbetskyldigheten och skapa samordning och samarbete mellan berörda organisationer för att täta luckorna i det globala förvaltningssystemet.

3.14.2 Mål- och intressekonflikt: Klimat och hav

Klimatförändringarna har redan i dag stor påverkan på haven. Utsläppen av växthusgaser påverkar klimatet, värmer och försurar haven samt leder till syrgasbrist. Klimatförändringarna leder även till havsnivåhöjning och därmed till ökad sårbarhet för kustnära ekosystem och samhällen. Detta får ödesdigra konsekvenser för den biologiska mångfalden. Påverkan på kustnära ekosystem som sjögräsängar, mangroveträsk och korallrev har i sin tur effekt på fiskbestånden och äventyrar därmed livsmedelsförsörjningen. Detta gäller särskilt i de minst utvecklade länderna samt små önationer under utveckling och andra utvecklingsländer. Klimatförändringarna leder också till mer extremt väder med stormar och översvämningar som påverkar i synnerhet kustområden och kustnära bebyggelse.

Världshaven är av en stor betydelse för jordens klimatsystem. Haven producerar hälften av syret i atmosfären och tar upp ca en tredjedel av våra utsläpp av koldioxid. Marin biologisk mångfald har betydelse för riskreducering och anpassning. Vissa kustnära ekosystem har stor kapacitet att lagra kol, samtidigt som de också kan läcka ut koldioxid om deras ekosystemsfunktioner försämras eller förstörs.

Att långsiktigt skydda och bevara den biologiska mångfalden i havet och i kustområden är därför betydelsefullt för att dämpa växthuseffekten. Att skapa resiliens, dvs. motståndskraft och återhämtningsförmåga, i kustnära ekosystem genom att förbättra insatser för skydd och bevarande, har därför en allt större betydelse för att motverka klimatförändringens konsekvenser.

I omställningen till ett mer förnybart och fossilfritt energisystem sker investeringar i havsbaserad våg- och vindkraft. Målkonflikter kan uppstå i ambitionen att bygga ut fossilfria energisystem och i att skydda havsmiljöer liksom att öka sjötransporter för att minska koldioxidutsläppen globalt. Exempel på en annan målkonflikt är arbetet mot fattigdomsbekämpning bl.a. genom utveckling av turism som å ena

sidan medför exploatering och bebyggelse av kustzonen och som, om den utförs felaktigt kan motverka resiliensen mot klimatförändringar. Ett tydligt exempel är exploatering av mangroveskogar och sjögräsängar.

Regeringen verkar för att uppmärksamma kopplingen mellan hav och klimat i arbetet med FN:s klimatkonvention (UNFCCC). Frågor kring havens resiliens och klimatanpassning inkluderas även successivt i flera olika globala konventioner och processer, t.ex. inom CBD och Unea. Även i det havsregionala samarbetet som t.ex. Uneps Regional Seas Programme, Regional Fisheries Management Organisations (RFMO) och de regionala ekonomiska samarbetena är klimatfrågorna av växande betydelse. Regeringen anser därför att det behövs förbättrad styrning och samarbete i havsfrågorna på global och regional nivå, inklusive inom utvecklingsarbetet. Detta behövs för att utveckla synergier mellan olika agendor, undvika målkonflikter och bidra till ökad samstämmighet och ett effektivt havsmiljöarbete på klimatområdet. Att stärka det tvärssektoriella samarbetet mellan miljö, fiske, havsbaserad energiproduktion och turismutveckling är särskilt viktigt.

För att skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart användande av kust- och havsområden väljer allt fler länder att utveckla fysisk planering, så kallad kustzons- och havsplanering. Med en ekosystembaserad planering görs avvägningar kring hur en ökad mänsklig påverkan och flera påverkansfaktorer på kust- och havsområden (utsläpp, sjöfart, fiske, energi) ska hanteras för att samtidigt kunna skydda och bevara havets biologiska mångfald och ekosystemtjänster. Ett annat viktigt verktyg är nätverk av skyddade marina områden. Det är viktigt att dessa nätverk aktivt planeras och utformas med hänsyn till klimatförändringar. Ett exempel är att skydda områden som på sikt kan bli viktiga som lek- och uppväxtområden för fisk eller som refugier för korallrev. Detta främjas exempelvis genom stödet till den nyinrättade fonden Blue Action Fund, i vars styrelse Sverige innehar en observatörspost, men även genom fortsatt riktat stöd och nära samarbete med regionala och internationella organisationer.

Skyddet och planeringen av kust- och havsmiljöer är av stor betydelse för att utveckla en hållbar blå ekonomi. Regeringen avser att fortsätta förtydliga den integrerade målbilden i den hållbara blå ekonomin, sträva efter en ekosystembaserad förvaltning samt stärka incitament för hållbara maritima verksamheter. Inom ramen för maritima strategin, EU:s integrerade havspolitik och Agenda 2030 strävar regeringen för att uppnå en hållbar blå ekonomi som har ”Konkurrenskraftiga, innovativa och hållbara maritima näringar som kan bidra till ökad sysselsättning, minskad miljöbelastning och en attraktiv livsmiljö.”

Regeringen kommer även fortsättningsvis att lägga stor vikt vid havsfrågor i det internationella utvecklingsarbetet och ska bidra till ett globalt genomförande av mål 14 och tillhörande delmål. Regeringens nya globala strategi för miljö, klimat och hav, samt hållbart nyttjande av naturresurser 2018–2022 blir central för att stärka arbetet för hållbara hav inom utvecklingsarbetet.

Liksom inför Havskonferensen i juni 2017 fortsätter Sverige nu att arbeta utifrån ett antal prioriterade områden som alla har bäring på delmålen i mål 14. Särskilt prioritet läggs vid att 1) stärka ekosystembaserad förvaltning och skydd av marina områden, 2)

främjande av hållbara maritima näringar, 3) minska föroreningar och marint skräp samt att 4) stärka havsfrågorna i klimatarbetet.

Sverige står bakom och ska arbeta vidare med resultaten från klimatkonventionens möte i Bonn tidigare i år (COP23) där framsteg gjordes för att uppmärksamma havsfrågan i klimatförhandlingarna. För att driva detta kommer Sverige bland annat att vara medordförande för initiativet Ocean Pathway som särskilt syftar till att undersöka möjligheterna att tydliggöra havens roll i klimatarbetet inom klimatkonventionen, inklusive i medlemsländernas klimatåtaganden. Sverige fortsätter även att stödja och arbeta för en större spridning av deklARATIONEN Because the Ocean.

Sverige ska fortsätta driva det globala havsarbetet i genomförandet av internationella avtal och överenskommelser som berör haven eller verksamheter till havs.

Ett starkt stöd behövs för Kenya och Portugals initiativ till en uppföljande FN-konferens om havet 2020. FN:s särskilda sändebud för havet kan bidra till att FN arbetar mer effektivt och koordinerat med havsfrågorna. Ambitionen är också att förhandlingskonferenserna för ett bindande avtal till FN:s havsrättskonvention för skydd av biologisk mångfald utanför nationell jurisdiktion (BBNJ-processen) under år 2020 resulterar i ett genomförandeavtal. Att fortsätta att stärka det havsregionala samarbetet och fördjupa arbetet med sektorsintegrering är viktigt för att nå de globala målen om skydd av kust- och havsområden, liksom att utveckla ekosystembaserad havsplanering och en mer hållbar förvaltning av marina resurser. Det internationella arbetet med Source to Sea-ansatsen, dvs. påverkan på vatten från källa till hav, behöver stärkas, samt kopplingen mellan mål 6 och mål 14 tydliggöras. Detta är viktigt för att långsiktigt minska tillflödet av marint skräp och mikroplaster för att utveckla en miljömässigt hållbar och säker avfallshantering och hållbar stadsutveckling. Användningen av mikroplaster i produkter behöver minska. Den externa dimensionen i EU:s gemensamma fiskeripolitik behöver följas och utvecklingsländernas förutsättningar behöver tas till vara. Inom FN:s klimatkonvention behöver kopplingen mellan hav och klimat och vikten av hållbart skydd och förvaltning av havens och kusternas ekosystem för att bibehålla havens resiliens uppmärksammas.

3.15 Ekosystem och biologisk mångfald

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

3.15.1 Exempel på PGU-område: Samarbete inom den internationella naturvårdsunionen IUCN

(Huvudansvariga: Miljö- och energidepartementet och Näringsdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.:

Fungerande ekosystem och biologisk mångfald är grunden för de processer som förser oss med mat, vatten, energi, kläder etc. Skydd, bevarande av och hållbart nyttjande och restaurering av ekosystem och naturresurser samt bevarande av biologisk mångfald är därför nödvändigt. De viktiga sambanden mellan ekonomisk och social utveckling och behovet av att skydda och bevara ekosystem, inklusive biologisk mångfald, behöver tydliggöras. Den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden drabbar i hög grad människor som lever i fattigdom vilka ofta livnär sig på naturresurser. Många av dessa är kvinnor. Arbetet i konventionen om biologisk mångfald och de s.k. Aichimålen är väsentligt för att nå flera av de globala målen.

Regeringens arbete

Regeringen arbetar fortlöpande med att öka hänsynen till biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster i relevanta politikområden och processer, bland annat genom FN:s konvention för biologisk mångfald, CBD. Bevarandet och ett uthålligt nyttjande av biologisk mångfald och funktionella ekosystem är centralt för fattigas försörjning och överlevnad. Fungerande ekosystem är viktiga både för att tillhandahålla produkter som mediciner, mat eller brännved och ekosystemtjänster, till exempel rent vatten, eller för att buffra mot katastrofer som översvämningar, torka och flodvågor. Tillträde till och rättvis fördelning av nytta och vinster av den biologiska mångfalden liksom beaktande av lokal- och urbefolkningars kunskaper, roller och rättigheter är centrala. Därför är en viktig utgångspunkt att integrera biologisk mångfald och ekosystemtjänster i pågående program och projekt i utvecklingssamarbetet, exempelvis genom integrering i landstrategier.

Enligt mål 6 i EU:s strategi för biologisk mångfald ska EU senast 2020 ha ökat sitt bidrag för att motverka förlusten av biologisk mångfald på global nivå. Detta ska ske bland annat genom att säkra biologisk mångfald inom ramen för utvecklingssamarbetet, minska effekterna av EU:s konsumtionsmönster, främja handelspolitikens bidrag till bevarandet och det uthålliga nyttjande av den biologiska mångfalden och ta itu med potentiella negativa konsekvenser. Detta görs genom att systematiskt inkludera frågan i förhandlingar och dialoger om handel med tredje land, fasa ut och avveckla skadliga subventioner samt mobilisera ytterligare resurser för bevarande och uthålligt nyttjande av biologisk mångfald på global nivå och stödja bedömningar av naturkapital i mottagarländer samt föreslå lagstiftning om tillträde till och rättvis fördelning av vinster från nyttjande av genetiska resurser.

Sidas verksamhet ska bli en utgångspunkt från och genomsyras av ett integrerat miljö- och klimatperspektiv. När det gäller biologisk mångfald innebär detta att hållbart skogs- och lantbruk utvecklas så att den biologiska mångfalden bevaras liksom ekosystemens viktiga funktioner. Detta innebär exempelvis säkrare vattentillgång, mindre jorderosion och avskogning och underlättar för människor att försörja sig och ta sig ur fattigdom. För att säkra att dessa frågor utvecklas på ett effektivt sätt globalt ger Sida ett kärnstöd till den internationella naturvårdsunionen

IUCN under perioden 2017–2020 på 155 miljoner kronor. Tillsammans med olika typer av projektstöd innebär det ett bidrag till IUCN på ca 50 miljoner kronor per år. Sidans bedömning av organisationens verksamhet är att den har stor betydelse för att lyfta biologisk mångfald som viktig komponent i det globala hållbarhetsarbetet och Sida har därför under flera decennier bidragit med ramavtal för organisationens insatser.

IUCN har mycket stor betydelse för det globala arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster och arbetar för integrering av dessa frågor i hållbar utveckling och i klimatarbetet. Bland IUCN:s insatser kan särskilt lyftas fram organisationens världsunika roll att bygga upp global kunskap om biologisk mångfald.

IUCN har också stor betydelse för att utveckla naturbaserade lösningar på andra viktiga globala frågor som hållbar utveckling och klimatfrågan. IUCN är mycket välrenommerad bland ett stort antal länder i världen och Regeringskansliet har varit medlem under lång tid. Organisationen har också en viktig roll i arbetet med Agenda 2030, bl.a. arbetar organisationen med indikatorer för uppföljning och kommer aktivt att bistå i genomförandet av målen.

Skog och hållbar utveckling

Hållbart skogsbruk, är viktigt bl.a. vad gäller klimatpåverkan, hållbar förnybar energi, tryggad livsmedelsförsörjning, ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. Olagliga avverkningar och handel med associerade trävaror ger negativa effekter på skogar och på människorna som lever av och i dessa skogar. Utvecklingsländer har särskilda behov av tekniskt och vetenskapligt kunnande, liksom av resurser, för att utveckla, bevara och hållbart bruka skogsekosystem, inklusive återbeskogning. Arbetet med hållbart skogsbruk inom ramen för hållbar utveckling kräver samstämmiga åtgärder mellan olika politikområden som närings-, jordbruks-, miljö-, klimat- och utrikespolitik.

Regeringens arbete

Sverige som skogsnation, med betydande kompetens och lång erfarenhet, ska fortsatt aktivt arbeta med hållbart brukande av skog och bevarande av biologisk mångfald globalt. Sverige verkar bl.a. för långsiktigt ägande och nyttjande av mark, aktiv dialog med kunskapsbärare och intressenter på olika nivåer, ökad jämställdhet och anständiga arbetsvillkor inom skogssektorn. Inom EU är Sverige t.ex. engagerat i utformningen och genomförandet av EU:s skogsstrategi som är relevant ur ett utvecklingsperspektiv med bäring på t.ex. EU-Flegt (Forest Law Enforcement Governance and Trade) och relaterade partnerskapsavtal samt EU:s timmerförordning. Mer ansvarsfullt och transparent företagande, liksom mer hållbar produktion och konsumtion är viktigt när det gäller produkter från skogen. Hållbart skogsbruk är en profilfråga i svenskt internationellt samarbete, varför Sverige är aktivt engagerat i bl.a. FN:s skogsforum där en strategisk plan utarbetas för de skogsrelaterade målen i Agenda 2030. Sverige är engagerat i konventionen om biologisk mångfald och klimatkonventionen som innehåller skogsrelaterade aspekter, bl.a. i Parisavtalet.

Regeringen kommer fortsatt att verka för ett mer samstämmigt och integrerat främjande där svenska intressen, som export- och

investeringsfrämjande, kopplas samman med svenskt bistånd och politik för global utveckling. Det hållbara skogsbruket i biståndet ska lyftas fram, liksom hur det kan bidra till genomförandet av Agenda 2030 och hållbar samhällsutveckling i utvecklingsländer.

Skogsbrukets roll i en växande cirkulär och biobaserad ekonomi är en svensk global profilfråga. Aktivt deltagande inom den internationella naturvårdsunionens nationella kommitté är viktigt, liksom deltagande i FN:s expertgrupp under FN:s skogsforum samt i arbetet med FN:s strategiska plan för skogen. Sverige ska fortsatt delta aktivt i relevanta internationella förhandlingar om biologisk mångfald, t. ex. vid kommande internationella partsmöten i internationella miljökonventioner.

Vikten av bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald i relevanta sektorer ska förtydligas, liksom i relevanta skogspolitiska forum internationellt.

Arbetet med att genomföra den nationella strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster fortsätter. Kunskapen och verktygen för att hantera ekosystemtjänsternas betydelse i en växande cirkulär och biobaserad ekonomi är en viktig del av genomförandet och uppföljningen av Agenda 2030.

Utvecklingsländernas förutsättningar behöver beaktas i översynen av Flegt-handlingsplanen och EU:s timmerförordning. Utvecklingsländernas kapacitet att producera skoglig statistik och följa upp indikatorer för skogsrelevanta mål i Agenda 2030 samt integrering av biologisk mångfald i skogsbruket behöver öka.

3.16 Fredliga och inkluderande samhällen

Mål 16. Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

3.16.1 Exempel på PGU-område: Säkerhet och utveckling

(Huvudansvariga: Försvarsdepartementet, Justitiedepartementet och Utrikesdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Socialdepartementet, Kulturdepartementet och Miljö- och energidepartementet.)

Arbete med säkerhet och utveckling är grundläggande för genomförandet av Agenda 2030 i dess helhet. Fattigdomsbekämpning, miljö- och klimatarbete och fredsbyggande hör ihop. Fred och säkerhet kan inte uppnås utan att fattigdomen och klimatförändringarna bekämpas och vice versa. Värnandet om individens mänskliga rättigheter är centralt i det internationella freds-, säkerhets- och utvecklingsarbetet.

Antalet människor som påverkas av våldsamma konflikter har ökat dramatiskt sedan 2010. Omkring 1,4 miljarder människor, liksom en allt

större andel av världens extremt fattiga, lever i konfliktdrabbade och sviktande stater.

Samtidigt pågår den största flyktingkatastrofen i modern tid. Antalet flyktingar i världen uppgick till 65 miljoner år 2016. Extrem fattigdom koncentreras i växande grad till konfliktdrabbade och sviktande stater. Världen över är människor offer för kränkningar av de mänskliga rättigheterna som alltför ofta leder till konflikter och krig. Därtill bidrar klimatförändringarna och ett ökat tryck på naturresurser till konflikt och utgör därmed i allt större utsträckning ett globalt säkerhetshot, liksom ökade terroristhot och globala hälsohot.

Arbetet med fred, säkerhet och utveckling kräver helhetssyn och ett samordnat och samstämt arbetssätt. Många politikområden berörs som försvars-, miljö-, social-, kultur-, migrations- och utrikespolitik, liksom rättsliga frågor.

Regeringens arbete

Regeringen arbetar brett med de säkerhetspolitiska utmaningarna, bl.a. inom områden som terrorism, klimat, flyktingströmmar och migration, pandemier och människosmuggling. Insatser för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer är grundläggande i det fredsbyggande arbetet. Väpnade konflikter och våld orsakas ofta av grova brott mot de mänskliga rättigheterna. Sverige medverkar på olika sätt till att stärka agerandet och skyddet för de mänskliga rättigheterna i världen. Främjandet av de mänskliga rättigheterna är en prioritet inom svensk utrikespolitik och är till stor del integrerat i flertalet politikområden.

Regeringen tog under 2017 fram nya globala strategier för utvecklingssamarbetet både inom hållbar fred och inom mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Strategin för hållbar fred riktar sig både till Sida och Folke Bernadotteakademien och inkluderar också finansiering i lokala situationer där det finns ett förhöjt behov av snabbt och flexibelt stöd.

Sverige har stärkt sitt fredsbyggande engagemang inom FN. Under hela perioden 2016–2017 togs flera viktiga steg framåt i det internationella samarbetet på freds-, säkerhets- och utvecklingsområdet. Agenda 2030, i vilken världens stater åtar sig att fördubbla sina ansträngningar att lösa eller förebygga konflikter, följdes i april 2016 av resolutioner i både FN:s säkerhetsråd och i generalförsamlingen om ”sustaining peace”, ett nytt och bredare sätt för FN att bygga fred och förebygga konflikter. FN:s nye generalsekreterare Antonio Guterres deklarerade vid sitt tillträde i januari 2017 en vision om att göra FN till en organisation för fred med konfliktförebyggande som en av prioriteringarna.

I januari 2017 anordnade Sverige en öppen debatt om konfliktförebyggande i FN:s säkerhetsråd med brett deltagande. Det var också den nytillträdde generalsekreterarens första möte med FN:s medlemsstater. Detta har följts upp med en rad engagemang i och utanför FN till stöd för generalsekreterarens fredsvision. Sverige har även haft kvar sitt ordförandeskap i FN:s fredsbyggandekommissions Liberiakonfiguration.

I september 2017 lanserades delar av en rapport som bygger på en studie kallad ”Pathways for Peace-Inclusive Approaches to Preventing Violent Conflict” genomförd i ett unikt samarbete mellan FN och Världsbanken.

Denna studie pekar på vikten av ett anpassningsinriktat arbetssätt med fokus på att stödja länder att hantera konflikter med fredliga metoder och inkluderande politik.

Regeringen har stärkt sitt stöd till fredsbyggande processer och konfliktförebyggande insatser samt intensifierar arbetet med kvinnors effektiva deltagande i fredsprocesser. Den övergripande inriktningen är att hantera konflikters grundorsaker, bidra till inkluderande fredsprocesser och att stödja nationella processer för att uppnå hållbar fred och utveckling. Regeringen satsar också långsiktigt på medling. Tillsammans med Folke Bernadotteakademien drivs ett svenskt nätverk av kvinnliga medlare till stöd för kvinnors deltagande i fredsprocesser. Detta nätverk har engagerats i ett flertal fredsprocesser. En stödfunktion för politisk dialog och fredsprocesser har även inrättats inom Utrikesdepartementet för att ge stöd till detta arbete.

Under 2016–2017 fortsatte Sverige som medordförande i den internationella dialogen för freds- och statsbyggande, tillsammans med Sierra Leone. Denna dialog samlar såväl OECD-länder som utvecklingsländer för samtal om principerna inom New Deal och mål 16 i Agenda 2030. Sverige stöder också Afrikanska unionens arbete med fred, säkerhet och utveckling. Inom Världsbanksgruppen verkar Sverige för att ytterligare resurser ska allokeras till konfliktdrabbade och sviktande stater samt för att jämställdhetsperspektivet ska integreras i all verksamhet.

Regeringen verkar också för att öka kunskapen och uppmärksamheten kring klimatrelaterade säkerhetsrisker, såsom torra, vatten- och resursbrist. Sverige är bl.a. pådrivande för att stärka FN:s kapacitet att identifiera och svara på klimatrelaterade säkerhetsrisker, inte minst som en del i det konfliktförebyggande arbetet.

Regeringen ser samstämmighet mellan civil och militär krishantering som central för att främja hållbar fred. Väpnade konflikter är det allvarligaste hindret för utveckling i många fattiga länder. Fattigdom bl. a. till följd av krig, i kombination med tillgänglighet till vapen, är dessutom en grogrund för terrorism och uppkomsten av nya konflikter. Det är viktigt med en bred integrerad ansats gentemot konflikt- och postkonfliktländer. Sverige är pådrivande för att utveckla EU:s samlade ansats gentemot konflikt- och postkonfliktländer, liksom för stärkt samstämmighet mellan krishanteringsinsatser och det långsiktiga utvecklingssamarbetet samt för bättre synergier mellan civila och militära aktiviteter. Svenska bidrag med polis och annan civil personal samt militära bidrag till internationella insatser utgör viktiga bidrag till kapacitetsuppbyggnad och säkerhetssektorreform. Regeringen överlämnade under 2017 en skrivelse till riksdagen som redovisar inriktningen för verksamheten internationell civil och militär krishantering.

Regeringen fattade i början av januari 2017 beslut om den nationella säkerhetsstrategin. Sedan dess har en allt större del av regeringens arbete ägnats åt att samlat hantera de nationella säkerhetsfrågorna. I december 2017 lämnades en delrapport över genomförandet av den nationella säkerhetsstrategin.

Inom EU lanserades 2016 EU:s globala strategi för EU:s utrikespolitiska agerande. Under 2017 verkade Sverige för att stärka EU:s förmåga till civil och militär krishantering utanför unionens gränser. Inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken upprättades det

permanent strukturerade samarbetet – Pesco –, vars syfte är att genom samarbete stärka EU:s militära förmåga och EU:s militära krishantering. En färdplan antogs också 2017 för att under 2018 konkret vidareutveckla och stärka EU:s förmåga till civil krishantering.

Europeiska fredsinstutet, som Sverige var med och grundade 2014, ska bidra till och komplettera EU:s globala fredsarbete. Organisationen bedrev under 2017 viktiga medlings- och dialoginsatser i bland annat Irak och Jemen, samt inledde med EU-finansiering en insats i Afghanistan och en insats som syftar till att motverka våldsbejakande extremism på Afrikas horn.

Kvinnor, fred och säkerhet

Regeringen har stärkt sin politik inom området kvinnor, fred och säkerhet. Arbetet för hållbar fred och säkerhet måste ta hänsyn till hela befolkningar och samhällen för att vara effektivt. Dock visar statistik och empiri att kvinnors rätt till politiskt deltagande och inflytande inte respekteras, vilket gör att fredsprocesser och fredsbyggande förlorar legitimitet, kvalitet och hållbarhet. Regeringen har ett ökat fokus på att stärka kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande i arbetet för att främja fred och säkerhet. Regeringens feministiska utrikespolitik, med sin målsättning om att bl.a. bidra till kvinnors och flickors medverkan i att förebygga och lösa konflikter och i att bygga fred efter konflikt är en viktig grund för arbetet. Regeringen arbetar löpande med metod- och utbildningsarbete vad gäller kvinnor, fred och säkerhet. Viktiga aktörer i detta arbete är bl.a. Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvarsmaktens internationella centrum och Folke Bernadotteakademien.

Regeringen har antagit Sveriges tredje handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 och efterföljande resolutioner för kvinnor, fred och säkerhet. Sveriges arbetsgrupp för genomförandet av handlingsplanen består av myndigheter och civilsamhällesorganisationer och sammankallas av Utrikesdepartementet två gånger per år. Under 2017 togs en matris för genomförande och uppföljning av handlingsplanen fram i samarbete mellan myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Regeringen har vidare anslagit medel till en ny professur och forskningsprogram för kvinnor, fred och säkerhet vid Förvarshögskolan.

Sverige arbetar aktivt för kvinnor, fred och säkerhet i EU och för att denna fråga ska diskuteras i alla relevanta landsituationer, samt vara en del i mandat, rapportering och uppföljning i EU:s civila och militära krishanteringsinsatser. Sverige stöder EU:s rådgivare för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet genom att bidra med sakkunnig personal till rådgivarens kontor. Sverige tog initiativet som ledde till inrättandet av EU:s nya stabiliseringsinsats i Irak och verkar för att arbetet med kvinnor, fred och säkerhet ska vara en integrerad del av insatsen.

Kvinnor, fred och säkerhet är ett prioriterat område under Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017–2018. Sverige har aktivt bidragit till att stärka mandatet för FN:s fredsinsatser avseende kvinnor, fred och säkerhet, aktivt lyft frågan i landsspecifika diskussioner i säkerhetsrådet och bidragit till att flera civilsamhällesrepresentanter bjudits in att informera säkerhetsrådet om kvinnors situation. Sverige är även ordförande för säkerhetsrådets informella expertgrupp om kvinnor, fred och säkerhet.

Regeringen avser att fortsätta stärka stödet till fredsbyggande processer och konfliktförebyggande insatser. Särskild vikt ska läggas vid att intensiviera arbetet med kvinnors effektiva deltagande i fredsprocesser, inklusive att bidra till kvinnors och flickors medverkan i att förebygga och lösa konflikter. En annan prioriterad fråga är att öka kunskaperna och uppmärksamheten kring klimatrelaterade säkerhetsrisker såsom torka, vatten- och resursbrist. Regeringen avser också att bidra till att utveckla EU:s samlande ansats gentemot konflikt- och postkonfliktländer, liksom stärkt samstämmighet mellan krishanteringsinsatser och det långsiktiga utvecklingsarbetet.

Nedrustning och icke-spridning

Illegal och okontrollerad spridning av vapen riskerar att allvarligt destabilisera samhällen och begränsar enskilda människors säkerhet samt deras politiska, ekonomiska, sociala deltagande och inflytande. Sådan spridning kan också direkt och indirekt bidra till könsrelaterat våld samt annat allvarligt våld riktat mot kvinnor och barn. Denna risk är särskilt stor när det gäller oansvarig överföring av små och lätta vapen. Oreglerade flöden och en utbredd tillgång till vapen begränsar ett samhälles möjlighet att skapa grundläggande trygghet, inkluderande ekonomisk och social utveckling samt förutsättningarna att tillgodose mänskliga rättigheter. Sverige arbetar aktivt internationellt för nedrustning och icke-spridning. Förutsättningarna för en rättvis och hållbar global utveckling, samt behovet av internationellt stöd till utvecklingsländer, lyfts fram i svenska anföranden vid statspartsmöten inom relevanta konventioner och avtal som Sverige anslutit sig till. Sverige verkar också för att drivkrafter för konflikt i utvecklingsländer, som t.ex. flöden och destabiliserande ansamlingar av vapen, motverkas inom ramen för processerna kring genomförandet av FN:s vapenhandelsfördrag (Arms Trade Treaty, ATT) och i arbetet mot illegal spridning av små och lätta vapen (Small Arms and Light Weapons, SALW), däribland i översynen och genomförandet av FN:s handlingsprogram mot illegal handel med SALW (UNPoA). Sverige bidrar även aktivt med finansiering och kompetens för hantering av minor, klusterammunition och andra explosiva lämningar av krig, t.ex. riskutbildning och stöd till minöverlevare i utvecklingsländer.

Regeringen verkar fortlöpande för att ett jämställdhetsperspektiv ska inkluderas i nedrustnings- och ickespridningsarbetet. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade i internationella förhandlingar och diskussioner om nedrustning och icke-spridning. Regeringen driver att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i diskussioner, slutdokument och relevanta resolutioner på nedrustnings- och vapenkontrollområdet. Regeringen avser att tillsammans med relevanta aktörer arbeta för jämställdhet i internationella organisationer på nedrustningsområdet och verka för ett jämställt deltagande i diskussioner om nedrustning och icke-spridning. Detta sker bl.a. genom att regelbundet uppmärksamma jämställdhetsaspekter i anföranden vid, och i samtal med företrädare för, organisationer som Internationella atomenergiorganet (IAEA), Organisationen för det fullständiga provstoppsfördraget (CTBTO) och Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) samt vid möten i FN:s generalförsamlings första utskott, icke-spridningsfördraget (NPT) och FN:s handlingsprogram mot illegal handel med SALW (UNPoA).

Sverige arbetar för att följa upp forskning om kärnvapens samt små och lätta vapens särskilda inverkan på kvinnor och flickor, t.ex. genom att verka för stärkt internationell datainsamling med särskilt fokus på könsuppdelad statistik. Regeringen arbetar även för att sexuellt och könsrelaterat våld uppmärksammas och följs upp inom FN:s vapenhandelsfördrag ATT.

Krigsmaterielexport

I oktober 2017 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag om en rad skärpningar i exportkontrollen av krigsmateriel (prop. 2017/17:23). Propositionen genomför i stort den breda politiska överenskommelse om skärpningar i regelverket, som den parlamentariska Krigsmaterielexportöversynskommittén (KEX) föreslog i sitt betänkande SOU 2015:72. Propositionens förslag innebär bland annat att mottagarlandets demokratiska status ska utgöra ett centralt villkor för tillståndsprövningen. I prövningen ska det också beaktas om exporten skulle motverka en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet. Tillståndsprövningen sker även fortsättningsvis genom en helhetsbedömning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 15 april 2018. I övrigt har Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) genom seminarier erbjudit kompetensutveckling för bl.a. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) vad gäller dels hållbarhetsaspekterna i kriterium åtta i EU:s gemensamma ståndpunkt om export av krigsmateriel, dels genderspekter och risker för könsbaserat våld för tillämpning av artikel 7.4 i vapenhandelsfördraget (ATT).

Olagliga finansiella flöden

Sverige tog under 2017 ytterligare steg för att minska de olagliga finansiella flödena såväl inom landet som över landsgränserna, utan att i onödan göra det svårare för migranters remitteringar, vars främjande är ett globalt mål i sig. En central del av arbetet har bestått i genomförandet av EU:s fjärde penningtvättsdirektiv, vilket inneburit relativt omfattande ändringar i svensk nationell rätt. Direktivet bygger på de rekommendationer som utfärdats av det mellanstatliga organet FATF (Financial Action Task Force). Som en av FATF:s 37 medlemmar är Sverige även delaktigt i det långsiktiga arbetet med att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism och spridning av massförstörelsevapen.

Tillgång till information och skydd av grundläggande friheter

Mål 16 handlar även om att säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal. Offentlighetsprincipen och regeringsformens bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter utgör hörnstenar i vårt demokratiska statsskick. Genom regleringen säkerställs allmän tillgång till information och skyddet av grundläggande friheter.

Statens kulturråd och Konstnärsnämnden hade under 2017 i uppdrag att i internationella sammanhang främja kulturens roll för yttrandefrihet och demokratisering. Uppdraget löper även på under 2018. Myndigheterna ska även verka för synergier mellan kulturpolitiska och biståndspolitiska insatser. Konstnärsnämnden har verkat för detta bland annat genom

kulturutbyten med aktörer i utvecklingsländer. Dessutom har Sveriges utsända kulturråd fått nya riktlinjer som i förekommande fall ger kulturråden möjlighet att verka för kulturens roll för att främja demokratisering och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet.

Regeringen har även verkat för att Sverige ska vara en tongivande aktör för det fria ordet genom att erbjuda fler fristäder för förföljda konstnärer.

Kulturrådet ska verka för fler fristäder för förföljda konstnärer samt för en utveckling av fristadssystemet i Sverige. Kulturrådet har i regleringsbrev för 2018 fått det särskilt utpekade att medel ska avsättas för en nationell samordnare av fristadssystemet i Sverige. Sverige är i dag det land med flest fristäder (24 stycken) och flest fristadskonstnärer (14 stycken). Inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2018 kommer Kulturrådet att arrangera en konferens på temat fristäder. Ett syfte är att skapa nätverk och förutsättningar för att öka samverkan för att främja yttrandefriheten och fristadssystemet i ett nordiskt, europeiskt och internationellt sammanhang.

Sverige ska vara en stark röst i världen och främja åsikts-, yttrande och mediefrihet samt värna journalisters och konstnärers säkerhet. Viktiga aktörer och arenor för arbetet är t.ex. FN, Unesco, EU och Europarådet. Utvecklingssamarbetet bidrar bl.a. till att öka säkerheten för journalister och förhindra att journalister och konstnärer utsätts för godtyckliga frihetsberövanden, Sverige ska även fortsättningsvis aktivt bidra till genomförandet av FN:s gemensamma handlingsplan för journalisters säkerhet, UN Plan of Action for the Safety of Journalists and the Issue of Impunity som antogs av FN 2012. Regeringen föreslår att insatser ska vidtas som bidrar till att Sverige särskilt synliggör frågor om hot mot kvinnliga journalisters säkerhet, inklusive utsatthet för hot och hat. Sverige ska, såsom aviseras i regeringens handlingsplan Till det fria ordets försvar – åtgärder mot utsatthet för hot och hat bland journalister, förtroendevalda och konstnärer, i dessa och andra multilaterala forum, fortsatt lyfta frågor om yttrandefrihet och pressfrihet, samt journalisters och konstnärers säkerhet. Regeringen avser att särskilt synliggöra frågor om kvinnliga journalisters säkerhet, inklusive utsatthet för hot och hat.

3.17 Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap

Mål 17. Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

3.17.1 Exempel på PGU-område: Kapital- och skatteflykt

(Huvudansvarig: Finansdepartementet. Andra berörda departement är t.ex.: Näringsdepartementet, Justitiedepartementet och Utrikesdepartementet.)

Att privatpersoner och företag betalar skatt är en grundläggande förutsättning för att bygga och långsiktigt hållbart finansiera ett fungerande samhälle. Minskad kapital- och skatteflykt är därför en viktig

fråga för genomförandet av Agenda 2030, vilket bl.a. framgår under mål 1 och mål 17.

Att bekämpa kapital- och skatteflykt är en prioriterad fråga för regeringen. Regeringen arbetar inom två huvudsakliga inriktningar. Regeringen arbetar med att stärka det internationella ramverket mot skatteflykt och skatteundandragande och för att möjliggöra ökat informationsutbyte på området. Regeringen bidrar också till att bygga upp ett gott skatteförfarande och en effektiv skatteförvaltning i utvecklingsländer. På detta sätt kan länderna stärka nödvändiga verktyg för att motverka internationell skatteflykt och skatteundandragande.

När det gäller att stärka det internationella ramverket mot skatteflykt och skatteundandragande har Sverige varit aktivt i det gemensamma G20/OECD-projektet Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). Detta projekt syftar till att motverka skattebaserosion och flyttning av vinster mellan länder. BEPS-arbetet är inriktat på 15 åtgärder för att förhindra att företag betalar för lite eller ingen skatt. Detta s.k. BEPS-paket har publicerats och godkänts av G20:s stats- och regeringschefer under hösten 2015. OECD konstaterade under 2014 att utvecklingsländer borde involveras mer i BEPS och att de frågor som utvecklingsländerna prioriterar skulle uppmärksammas. Fler utvecklingsländer är nu involverade i BEPS-arbetet. Tillsammans med andra internationella institutioner och regionala organisationer har det beslutats att ta fram ett antal verktyg med fokus på utvecklingsländernas specifika utmaningar, inklusive frågor om skatteincitament och möjligheter att tillämpa internprissättningsregler. Sverige stöder detta arbete både politiskt och finansiellt. Över 100 jurisdiktioner – inklusive utvecklingsländer och finansiella center – deltar i det s.k. inkluderande ramverket för BEPS (Inclusive Framework on BEPS) som handlar om att genomföra och övervaka BEPS-åtgärderna.

Regeringen anser att frågan om utvecklingsländers deltagande i arbetet med att förhindra skattebaserosion och flyttning av vinster är central. Detta gäller i synnerhet arbetet i OECD, som är det huvudsakliga normsättande organet på området. Regeringen driver därför på för att utvecklingsländerna även fortsättningsvis ska kunna delta i arbetet med att genomföra resultatet av BEPS-projektet på samma villkor som OECD-länderna.

Inom FN bedrivs ett liknande arbete som inom BEPS-projektet för att förhindra skattebaserosion och flyttning av vinster vilket Sverige stöder. FN:s skattekommitté fokuserar särskilt på utvecklingsländernas perspektiv i sitt arbete. Sverige bidrar sedan 2013 i FN-arbetet både med kompetens och med resurser genom att en svensk expert sitter med i FN:s skattekommitté. För Sverige är det viktigt att de överenskommelser som gjordes vid konferensen om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba om FN:s skattekommitté verkligen leder till ett förstärkt utvecklingsperspektiv i det internationella skattearbetet.

Sverige stöder aktivt arbetet i Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes (Global Forum). Detta är ett internationellt forum som övervakar genomförandet av den internationella standarden för transparens och informationsutbyte på skatteområdet. Global Forum utvärderar länders ramverk och hur standarderna genomförs genom ett särskilt granskningsförfarande, s.k. peer review process. Global

Forum har även fått i uppdrag av G20 att övervaka den nya internationella standarden för automatiskt informationsutbyte. Det är sedan flera år stort fokus på utvecklingsländer i Global Forums arbete, vilket inkluderar kapacitetsuppbyggnad. OECD har konstaterat att utvecklingsländerna står inför en rad utmaningar vad gäller införandet av automatiskt informationsutbyte, både i fråga om teknik, dataskydd och politisk vilja och har uppmanat OECD-länder att stödja utvecklingsländer i arbetet. Global Forums arbete med utvecklingsländer har dock resulterat i att flera av dessa nu har anslutit sig till standarden för automatiskt informationsutbyte. Sverige kommer aktivt att arbeta för att fler länder, inklusive utvecklingsländer, ansluter sig till arbetet i Global Forum. Förstärkt samarbete mellan Global Forum och andra internationella organisationer kommer att vara ett mål för arbetet framåt.

I de internationella finansiella institutionerna driver Sverige motverkande av kapital- och skatteflykt och skatteundandragande. Sverige stöder arbetet inom institutionerna som framför allt sker genom riktlinjer för investeringar och genom kapacitetshöjande insatser. Sverige driver på för strikta regler för institutionernas egna investeringar vad gäller användning av jurisdiktioner som inte uppfyller kriterier från Global Forum.

Sverige bidrar med kapacitetsuppbyggande insatser i utvecklingsländer framför allt genom projekt som Skatteverket bedriver. Arbetet handlar bl.a. om att modernisera utvecklingsländers skattemyndigheter, vilket kan bidra till att generera ökade inhemska resurser som kan bidra till fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Skatteverket och andra svenska myndigheter samverkar i genomförandet.

Regeringen beslutade under hösten 2017 om uppdrag till Skatteverket och Sida att anordna och tillsammans med regeringen inbjuda till en internationell konferens om kapacitetsutveckling. Konferensen kommer att äga rum i Stockholm 30–31 maj 2018.

Sverige är medlem i ett internationellt initiativ som lanserades vid konferensen om utvecklingsfinansiering, det s.k. Addis Tax Initiative. Medlemmarna i Addis Tax Initiative har antagit en deklaration som innefattar tre åtaganden. Åtagande 1 innebär att givarländerna förbinder sig att fördubbla tekniska stödinsatser globalt inom skatteområdet. I enlighet med detta kommer regeringen till 2020 att dubbla kapacitetsstödet inom skatteområdet. Åtagande 2 innebär att utvecklingsländerna går med på att öka sin inhemska resursmobilisering för att främja utveckling och för att nå de globala målen. Åtagande 3 innebär att samtliga ska sträva efter att förbättra samordningen mellan de olika aktörerna och på olika nivåer för att främja utvecklingen i enlighet med Addis Ababa Action Agenda. Arbetet i Addis Tax Initiative leds och övervakas av en styrgrupp. Styrgruppen består av två stora givarländer, två små givarländer och två utvecklingsländer. Sverige bidrar med sin kompetens genom att en svensk expert är invald i styrgruppen.

Konferensen om kapacitetsutveckling på skatteområdet i Stockholm, samt det ökade svenska stödet till kapacitetsutveckling på skatteområdet i låg- och medelinkomstländer, är en del i regeringens 12 åtgärder för att motverka skatteflykt, skatteundandragande och penningtvätt. Syftet med konferensen är att genom dialog och erfarenhetsutbyte bidra till ett

effektivt genomförande av kapacitetsutveckling på skatteområdet i låg- och medelinkomstländer. Ett bredare syfte är att stärka dessa länders aktörsroll liksom deras möjlighet att delta i internationella sammanhang i frågan.

3.17.2 Mål- och intressekonflikter i arbetet med kapital- och skatteflykt

Det uppskattas att en stor del av kapital- och skatteflykten från utvecklingsländer består av transaktioner inom multinationella företag i syfte att undvika skatt. Kapital- och skatteflykt genom multinationella företag är därmed ett hinder för utveckling. En mål- och intressekonflikt inom området rör fördelningen av skatteintäkter från multinationella företags verksamhet mellan exempelvis länder där försäljning sker och länder där forskning och utveckling bedrivs.

Regeringen anser att företagen har en viktig roll i att bidra till att fattiga länder uppnår en hållbar beskattning. Skattefrågan och inte minst frågor runt kapital- och skatteflykt är en viktig del av arbetet med hållbart företagande. Regeringen uppmuntrar multinationella företag att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag angående skatt samt att betala den skatt de enligt lag är skyldiga att göra. Arbeta med affärsetik, skattefrågor och antikorrupcion är viktiga delar i regeringens nya och mer ambitiösa politik för hållbart företagande. Regeringen uppmuntrar företag att vid utarbetande av lämpliga principer för en skattepolicy särskilt beakta låginkomstländers behov och administrativa kapacitet. Till exempel har regeringen i statens ägarpolicy för 2017, som beslutades december 2016, förtydligat att bolagen ska agera ansvarsfullt inom skatteområdet, vilket bl.a. ska innefatta policybeslut på styrelsenivå. Skattefrågor lyfts nu särskilt fram i ägarpolicyen för att stödja en högre grad av transparens i arbetet och för att tydligare visa regeringens inställning i frågan.

Ett sätt att öka möjligheten att avslöja skatteflykt är att ålägga företag att rapportera per verksamhetsland. Inom ramen för BEPS har beslut fattats om att multinationella företag över en viss storlek ska rapportera uppgifter om företagets verksamhet land för land (bl.a. omsättning, antal anställda, vinst och betald skatt). Rapporteringen ska komma respektive lands skattemyndighet till del. Motsvarande bestämmelser har även tagits in i EU-rätten. Regeringen anser att denna land-för-land-rapportering kan stärka skattemyndigheternas underlag för att identifiera skatteflykt. För den finansiella sektorn har EU gått steget längre och ålagt företagen i denna sektor att offentligt rapportera land för land. Stärkta internationella regelverk och stärkt internationellt samarbete är nödvändigt för att motverka kapital- och skatteflykt. Sverige kommer att fortsätta verka för att länder med svagare röst, inklusive många låginkomstländer, inkluderas i de internationella processerna och att deras intressen tillgodoses vad avser kapital- och skatteflykt. Sverige kommer också att fortsatt verka för och bidra till starkare kapacitet och förmåga att motverka kapital- och skatteflykt i utvecklingsländerna, inklusive i deras skatteförvaltningar. Regeringen stöder utvecklingsländerna i kampen mot kapital- och skatteflykt. Det är viktigt att arbetet med införandet av automatiskt informationsutbyte och med kapacitetsutveckling på skatteområdet

fortsätter. För att det ska gå att bidra med ett effektivt stöd till utvecklingsländernas skatteadministrationer måste koordineringen mellan de olika aktörerna på den internationella arenan förbättras. Konferensen om kapacitetsutveckling på skatteområdet den 30–31 maj 2018 i Stockholm är en del i detta koordineringsarbete. Sveriges deltagande i Addis Tax Initiative är en annan viktig del för att inkludera utvecklingsländerna i de internationella processerna.

4 Slutsatser

Politiska beslut som fattas i Sverige har ofta global påverkan. Kärnan i PGU är att åtgärder som vidtas och beslut som fattas i Sverige även ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. I Sveriges första rapport till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling 2017 konstaterade regeringen att Sverige ska vara ledande i arbetet för att genomföra Agenda 2030 och att PGU är ett viktigt verktyg i detta arbete. Regeringen har höga målsättningar, i vissa fall högre än dem som finns uttryckta i Agenda 2030. I denna skrivelse har regeringen gett exempel på sådana områden: arbetet för klimatet och haven, hållbart företagande, jämställdhet, hållbara konsumtionsmönster och arbetet mot kapital- och skatteflykt. Den röda tråden i Sveriges arbete med PGU är fattiga människors perspektiv och rättighetsperspektivet. Sverige ska vara en aktiv och konstruktiv partner i det gemensamma internationella arbetet med genomförandet av Agenda 2030 och konsekvent arbeta utifrån dessa perspektiv. Regeringen kommer under våren att anta en nationell handlingsplan för Agenda 2030, där PGU är en integrerad del. Regeringen avser att återkomma i nästa skrivelse med en fortsatt redovisning av arbetet med PGU inom ramen för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 mars 2018

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, M
Johansson, Baylan, Hallengren, Bucht, Hultqvist, Hellmark Knutsson,
Bolund, Bah Kuhnke, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Skog, Ekström,
Fritzon, Eneroth

Föredragande: statsrådet Lövin

Regeringen beslutar skrivelse 2017/18:146 Politiken för global
utveckling i genomförandet av Agenda 2030